

# HØRINGSNOTAT

## Forslag til instruks for regionale miljøtilskudd i jordbruget 2023–2026

07.02.2022



# Innhold

<b>Innhold</b> .....	<b>1</b>
<b>1 Innledning</b> .....	<b>2</b>
1.1 Gjeldende rett .....	2
1.2 Historikk .....	2
1.3 Rammer for rulleringen.....	2
1.4 Jord og jordhelse er nytt miljøtema i Nasjonalt miljøprogram.....	3
1.5 Om prosessen forut for dette forslaget .....	4
<b>2 Anbefalinger om endringer i instruksen</b> .....	<b>4</b>
2.1 Grunnvilkår.....	6
2.2 Kulturlandskap .....	7
2.3 Biologisk mangfold .....	8
2.4 Kulturminner og kulturmiljøer.....	9
2.5 Avrenning til vann.....	11
2.6 Utslipp til luft.....	14
2.7 Plantevernmidler .....	17
2.8 Jord og jordhelse.....	18
2.9 Miljøavtale og klimarådgiving .....	22
2.10 Generelle bestemmelser .....	23
<b>3 Utforming av tiltaksbestemmelsene</b> .....	<b>27</b>
3.1 Instruksens innhold og oppbygging .....	28
3.2 Utforming av tiltaksbestemmelsen.....	28
<b>4 Forslag til ny forskriftsmal</b> .....	<b>30</b>

# 1 Innledning

## 1.1 Gjeldende rett

Hvert fylke skal ha et regionalt miljøprogram, som definerer de regionale miljøutfordringene i jordbruket. De regionale miljøprogrammene skal gi en målretting av miljøinnsatsen i jordbruket utover det som er mulig gjennom generelle, nasjonale ordninger. Hvilke tiltak det kan gis tilskudd for blir bestemt gjennom regionale miljøprogram. Regionale miljøtilskudd er en tilskuddsordning som forvaltes av statsforvalteren.

Statsforvalteren bestemmer gjennom de regionale miljøprogrammene, i samråd med et regionalt partnerskap bestående av næringsorganisasjonene på fylkesnivå, hvilke miljøtiltak som skal prioriteres. I instruks for regionale miljøtilskudd er alle tiltak statsforvalterne kan velge å gi tilskudd for bestemt i en forskriftsmal. I hver tiltaksbestemmelse er det angitt nasjonale vilkår. Samtidig er det bestemt hvilke regionale tilpasninger statsforvalterne *skal* gjøre og hvilke tilpasninger statsforvalterne *kan* gjøre. Instruksen gir også generelle føringer for oppbygging av forskriftene. Basert på dette utarbeider statsforvalteren en regional tilskuddsforskrift.

Første versjon av instruks for regionale miljøprogram ble fastsatt 23.11.2018. Siden fastsettelsen har det vært gjort enkelte justeringer i vilkårene, og tiltaket *Klimarådgiving* ble innført i 2021.

## 1.2 Historikk

Instruksen var et resultat av at Landbruksdirektoratet fikk i oppdrag etter jordbruksoppjøret i 2017 å utarbeide forslag til nasjonal forskrift for regionale miljøtilskudd til rulleringen av programmene i 2019, til erstatning for de fylkesvise forskriftene. Formålet var å oppnå en forenkling i forvaltningen og en større grad av harmonisering av tiltak og vilkår mellom fylkene. En økt standardisering av tiltakene skulle også legge til rette for mer ensartet rapportering og resultatvurdering. Samtidig var utgangspunktet for utredningen å videreføre tiltak fra tidligere regionale miljøprogram, og at statsforvalteren fortsatt skulle velge ut hvilke tiltak det kunne gis tilskudd for på regionalt nivå. Gjennom dette arbeidet ble det klart at fylkesvise forskrifter fortsatt måtte beholdes for å kunne foreta nødvendige avgrensninger og tilpasninger i vilkår i de ulike fylkene. Resultatet ble derfor forskriftsmalen i instruksen som fylkene baserer sin forskrift på.

Regionale miljøprogram ble etablert i 2005. Til rulleringen i 2013 gjorde Landbruksdirektoratet et større arbeid for å forenkle og harmonisere tiltakene i de regionale miljøprogrammene på tvers av fylker. I forbindelse med arbeidet, ble det utarbeidet en «tiltaksmeny» - en oversikt over alle tiltak som kunne inngå i de regionale miljøprogrammene. Søknads- og saksbehandlingssystemet eStil-RMP ble også innført i 2013.

Det har altså ved de to foregående rulleringene av RMP vært gjort større endringer som har gått i retning av en mer enhetlig utforming av de regionale forskriftene på tvers av fylkene.

## 1.3 Rammer for rulleringen

Nasjonalt miljøprogram stadfester målene for miljøarbeidet i jordbruket innen åtte ulike miljøtema: kulturlandskap, kulturminner og kulturmiljøer, biologisk mangfold, avrenning, friluftsliv, plantevern, utslipp til luft og økologisk jordbruk, og viser den samlede porteføljen av miljøvirkemidler. Regionalt miljøprogram er ett av disse, og skal bidra til å nå målene for alle miljøtemaene i Nasjonalt miljøprogram med unntak av miljøtemaet økologisk landbruk.

Nasjonalt miljøprogram (NMP) og instruks for regionale miljøprogram skal rulleres hvert fjerde år. Gjeldende programperiode er 2019–2022. Føringer for nåværende rullering er gitt i Prop. 200 S (2020–2021) *Endringer i statsbudsjettet 2021 under Landbruks- og matdepartementet (Jordbruksoppjøret 2021 m.m.)*. Der framgår det at den nye programperioden skal være 2023–2026. Det vil si at nasjonalt miljøprogram, instruks for regionale miljøprogram og de regionale miljøprogrammene må rulleres slik at nye program og tilhørende virkemidler er klare til søknadsomgangen 2023, med utbetaling i 2024. I samme dokument framgår det at jord og jordhelse skal inkluderes som eget miljøtema i Nasjonalt miljøprogram.

Dette er nærmere omtalt i avsnitt 1.4. Landbruksdirektoratet er ansvarlig for rullering av både Nasjonalt miljøprogram og Instruks for regionale miljøtilskudd. Statsforvalteren er ansvarlig for rullering av sine regionale miljøprogram og tilhørende forskrifter.

Å rullere instruksen betyr ifølge Prop. 200 S dette:

*Rullering av instruks for regionale miljøprogram innebærer å vurdere om det er behov for justering av vilkår for eksisterende tiltak, behov for nye tiltak/tiltaksklasser og om enkelte tiltak bør gå ut på grunn av lav måloppnåelse.*

Landbruksdirektoratet har lagt vekt på følgende momenter i sin vurdering av behov for endringer i instruks: målretting, forutsigbarhet og kontrollerbarhet.

Å sikre god måloppnåelse har vært hovedhensynet ved vurdering av om tiltakene fungerer, og om innspill til endringer skal tas til følge. Miljøeffekten av tiltakene bør være godt dokumentert. Det blir for noen tiltak foreslått innstramming i vilkårene for å øke miljøeffekten.

Forutsigbarhet trekkes fram som viktig av statsforvaltere og næringen for å beholde søkere til ordningene. Hyppige endringer i vilkår eller hvilke tiltak som gis tilskudd er uheldig. Det er gjort store endringer ved de to forutgående rulleringene av RMP. Det har til nå vært gjennomført 3 søknadsomganger med regionale forskrifter basert på den gjeldende instruks. Det ble gjort et grundig arbeid med bred deltakelse ved forrige rullering som førte fram til instruks. Det skal, med unntak av innføring av jord og jordhelse som eget miljøtema, ikke gjøres større endringer i målene for miljøtemaene som inngår i RMP i Nasjonalt miljøprogram. Landbruksdirektoratets vurdering er at felles forskriftsmal har fungert godt og bidrar til å sikre at tiltakene er målrettet og gir tilsiktet miljøeffekt. Fylkene påpeker imidlertid også at felles forskriftsmal i noen tilfeller kan gjøre det vanskelig å passe tiltakene inn i eget fylke. Det har således vært et tema i rulleringen å finne balansen mellom hva som må være nasjonalt bestemt for å sikre målretting, og hva som bør bestemmes av statsforvalterne for å sikre relevans i deres region. Landbruksdirektoratet har på bakgrunn av disse momentene tatt utgangspunkt i at instruks bør ligge fast med mindre det er vilkår/tiltak som åpenbart ikke fungerer etter hensikten og krever justering. Mindre endringer som klargjør hensikten med ordningene er foreslått tatt inn.

Kontrollerbarhet er, som for andre tilskuddsordninger, et viktig hensyn for miljøtilskuddene. Alle endringsforslag er vurdert opp mot om kontroll av tiltaksgjennomføringen kan ivaretas. For flere tiltak er det kjente utfordringer med å få kontrollert gjennomføringen. Når vi likevel anbefaler at disse tiltakene videreføres, er det fordi vi anser nytten av tiltakene som stor, og sannsynligheten for at de ikke gjennomføres i tråd med forskriften som lav.

Vi minner om at det kan gis føringer i jordbruksoppkjørene fram mot søknadsomgangen 2023 og i løpet av programperioden som kan medføre endringer i instruks for regionale miljøtilskudd. Instruks kan derfor måtte endres ut over det som er foreslått og begrunnet i dette dokumentet.

## **1.4 Jord og jordhelse er nytt miljøtema i Nasjonalt miljøprogram**

I jordbruksoppkjøret 2021 (prop. 200 S (2020-2021)) ble det vedtatt at jord og jordhelse skulle inkluderes som eget miljøtema i Nasjonalt miljøprogram. Jord med god jordhelse leverer viktige økosystemtjenester og gir bedre avlinger. Opptak og lagring av karbon i jord kan være en viktig del av løsningen på klimautfordringene. Rulleringen av NMP foregår parallelt med rulleringen av RMP og det pågår en prosess for å formulere mål i NMP for miljøtemaet jord og jordhelse. Regionale miljøprogram er viktige for å synliggjøre miljøutfordringer og mulige strategier for å imøtegå dem i hvert fylke. At jord og jordhelse også blir en del av den prosessen det er å utarbeide programmet, anser vi som nyttig for å synliggjøre dette miljøtemaet.

Å benytte økonomiske virkemidler er aktuelt for å nå målene som settes for miljøtemaet Jord og jordhelse, på samme måte som for de andre miljøtemaene. Regionale miljøtilskudd er en ordning som er godt kjent og treffer mange bønder. Det finnes allerede tiltak i menyen som har en positiv jordhelseeffekt. Dette gjelder i særdeleshet tiltakene under miljøtemaet Avrenning til vann. Andre tiltak som gagner jordhelse er aktuelle

å innlemme, og flere aktuelle tilskudd for jordhelsetiltak er egnet for forvaltning gjennom ordningen. Landbruksdirektoratet anbefaler derfor at miljøtemaet Jord og jordhelse inkluderes i instruks for regionale miljøtilskudd.

## Tiltak under miljøtemaet Jord og jordhelse

Flere tiltak i instruksen har effekt på måloppnåelsen for flere miljøtema. Eksempelvis har effektiv utnyttelse av husdyrgjødsel en positiv effekt både for utslipp til luft og avrenning til vann. Likeledes har tiltaket *ingen jordarbeiding om høsten* effekt på både avrenning til vann og jordhelse. Den faglige begrunnelsen for at vi i dette dokumentet anbefaler at tiltakene for fangvekster blir flyttet fra miljøtema Avrenning til vann over til miljøtema Jord og jordhelse er at fotosyntesen er grunnlaget for de biologiske prosessene som bygger organisk materiale i jorda. Dyrking av fangvekster bidrar til at åkerjorda har voksende planter en større del av året som er gunstig for karboninnhold og jordhelse. Ingen jordarbeiding om høsten er også gunstig for å ta vare på jordkarbonet ved at plante- og avlingsrester stabiliserer jordoverflaten og omsettes lagsommere til mer stabilt organisk materiale. Vi anbefaler likevel at dette tiltaket ikke flyttes til miljøtema Jord og jordhelse fordi det er et særlig viktig avrenningstiltak. Det foregår mye forskning på fagfeltet jord og jordhelse, og som resultat av dette vil miljøtemaet sannsynligvis utvikle seg fremover. Tiltak som er tatt inn i miljøtemaet er: *Fangvekster sådd som underkultur, Fangvekster sådd etter høsting, Fangvekster med høy diversitet, Bruk av kompost og Spredning av biokull*. I kapittel 2 vil ytterligere avveininger vedrørende flytting/innføring av tiltakene omtales.

### 1.5 Om prosessen forut for dette forslaget

Alle statsforvalterembeter har gitt detaljerte innspill til prosessen. Miljødirektoratet, Riksantikvaren og Bondelaget har også gitt overordnede innspill. Innspillene ble diskutert i egne møter (ett per miljøtema) høsten 2021 der saksbehandlere fra alle statsforvalterembeter samt representanter fra Miljødirektoratet og Riksantikvaren deltok. Dette, samt direktoratets egne vurderinger av tiltakenes måloppnåelse, danner grunnlag for endringer som foreslås i instruksen.

#### Alle innspill er vurdert

I kapittel 2 presenterer og begrunner Landbruksdirektoratet de endringer i Instruks for regionale miljøtilskudd vi anbefaler. De bestemmelser og tiltak som vi anbefaler at videreføres uten endringer, omtales ikke her.

Vi vil understreke at alle innspill som er kommet inn i prosessen fram til dette høringsdokumentet er vurdert, men vi beskriver ikke alle disse forslagene og innspillene i dette høringsnotatet. Landbruksdirektoratet kan kontaktes dersom noen har spørsmål om vurderinger av enkeltinnspill som ikke er omtalt her. Vi oppfordrer til innspill i høringsrunden. Alle innspill i høringen vil bli presentert og kommentert ved fastsettelse av ny instruks.

## 2 Anbefalinger om endringer i instruksen

Retningslinjer til statsforvalteren om utforming av de regionale forskriftene vil inngå i den oppdaterte instruksen i uendret form. De er gjengitt i kapittel 3 under. Kommentarer til paragrafene var en del av den første versjonen av instruks for regionale miljøprogram. Disse er nå tatt ut av instruksen og foreligger som rundskriv fra Landbruksdirektoratet (kommentarer til regelverket). Disse finnes på Landbruksdirektoratets hjemmeside. Det er fortsatt i kommentarene formålene for hvert tiltak ligger.

I dette kapitlet vil vi vise og begrunne anbefalingene til endringer i instruksens bestemmelser og kommentarer. Kun tiltak der det er foreslått endringer er omtalt. Kapittelinnstillingen følger kapitlene i forskriftsmalen. Nummereringen av paragrafene følger nummereringen i nåværende forskrift. Paragrafnummer som henviser til nytt nummer i forslaget til forskriftsmal er vist der det er endringer.

Bestemmelsene er først vist i sin nåværende form, med endringer i fet skrift/fet utstryking. Begrunnelse for endringen/endingene følger direkte etter hver paragraf. Der det blir foreslått endringer i formålet med tiltaket eller andre endringer i *kommentaren* til bestemmelsen blir dette også beskrevet i avsnittet om begrunnelse for endringen. Nye tiltak presenteres med anbefaling til ordlyd for paragrafen, formål og kommentarer. Forslaget til ny forskriftsmal finnes i sin helhet i kapittel 4. Den nåværende forskriftsmalen med kommentarer til bestemmelsene ligger på [Landbruksdirektoratets hjemmeside](#).

## 2.1 Grunnvilkår

### § 1 Formål

Formålet med tilskudd etter forskriften er å bidra til å ivareta jordbruket sitt kulturlandskap, biologisk mangfold, kulturmiljøer og -minner, **jord og jordhelse**, tilgjengelighet i jordbrukslandskapet, samt å redusere bruk av plantevernmidler og utslipp til luft og avrenning til vann fra jordbruket.

#### **Begrunnelse for endringen:**

Jord og jordhelse blir tatt inn som eget miljøtema i Nasjonalt miljøprogram, og vi anbefaler å også innlemme dette miljøtemaet i RMP. Se omtale og ytterligere begrunnelse i kapittel 1.4.

### § 3 Grunnvilkår

Tilskudd etter denne forskriften kan gis til

- a. foretak som har gjennomført tiltak på arealer de disponerer i søknadsåret **eller gjennomført klimarådgiving siden forrige søknadsfrist**. Foretaket må drive vanlig jordbruksproduksjon på én eller flere landbrukseiendommer, og må være registrert i Enhetsregisteret.
- b. beitelag kan søke tilskudd for drift etter [*§ Drift av beitelag*]. Med beitelag menes i denne forskriften sammenslutninger som er registret som samvirkeforetak eller forening i Enhetsregisteret, og som har til hovedformål å samarbeide om hensiktsmessige fellesløsninger innen beitebruk og god utnyttelse av utmarksbeite.

#### **Begrunnelse for endringen:**

Klimarådgiving ble innført i søknadsomgangen 2021. I grunnvilkårene sto det at foretak som har gjennomført tiltak på arealer de disponerer i søknadsåret kunne gis tilskudd. For klimarådgiving kan man også gjennomføre tiltaket i kalenderåret før søknadsåret, men etter søknadsfristen for forrige søknadsomgang. Tiltaket klimarådgiving er heller ikke knyttet til et areal. Derfor er det ønskelig å omtale klimarådgiving spesielt i grunnvilkårene.

#### **Endring i kommentarer til regelverk om betydningen av «foretak som har gjennomført tiltak på arealer de disponerer i søknadsåret»:**

Det har vært noe uklarhet om hvordan dette vilkåret skal forstås. Vi ønsker å utdype i kommentaren til § 3, og anbefaler følgende tekst:

Det kan i noen tilfeller være tvil om hvilket foretak som skal få tilskuddet utbetalt. Det kan for eksempel være ett foretak som eier arealene der tiltaket utføres, men et annet foretak utfører tiltaket. I et slikt tilfelle kan det være vanskelig å vurdere hvilket foretak som «disponerer» arealet. For arealer der det også er søkt om produksjonstilskudd, vil det som hovedregel være riktig å legge vekt på hvem som der er vurdert til å disponere arealet.

For arealer som består av innmark er det foretaket som eier arealene som skal anses å «disponere», og tilskuddet skal tilfalle dette foretaket. Dersom det er et annet foretak som faktisk har utført tiltaket, vil det være fullt mulig for foretakene å inngå en privatrettslig avtale om å overføre hele eller deler av tilskuddet fra foretaket som eier arealene til foretaket som faktisk utfører tiltaket.

Der eier av innmarksarealene ikke har et eget foretak, vil det derimot være riktig å utbetale tilskuddet direkte til foretaket som utfører tiltaket. Det samme gjelder der et foretak har inngått skriftlig leieavtale om å drive arealet for foretaket som eier arealene. I et slikt tilfelle er det den som leier arealet som disponerer det.



For arealer som består av utmark vil det være foretaket som utfører tiltaket som skal få utbetalt tilskuddet. Utmarksarealer skiller seg fra innmarksarealer ved at det ikke er driveplikt på slike arealer. Det er derfor mindre grunn til å anta at det er en direkte kobling mellom hvem som eier arealet og den som gjennomfører tiltaket, og da vil det være hensiktsmessig å utbetale tilskudd til det foretaket som dokumenterer at det har gjennomført tiltaket. For eksempel kan foretaket dokumentere at man har hatt et antall dyr på et område. Tiltak vil i utmark ofte knytte seg til antall dyr, og ikke til størrelsen på arealet som skjøttes. I slike tilfeller er det god sammenheng at den som utfører tiltaket (for eksempel virksomheten som har dyrene) får utbetalt tilskuddet. Tilskuddet er i slike tilfeller ikke knyttet til selve arealet, og det er derfor mindre grunn til å utbetale tilskuddet til den som eier arealet.

## 2.2 Kulturlandskap

### § 4 Drift av bratt areal

Det kan gis tilskudd for drift av jordbruksareal med hellingsgrad på [1:5 eller brattere, eller 1:3 eller brattere] for å ivareta kulturlandskapet.

*Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall dekar per foretak det kan gis tilskudd for.*

*Tiltaksklasser\*: overflatedyrka og fulldyrka 1:3, overflatedyrka og fulldyrka 1:5, fruktdyrking 1:3, fruktdyrking 1:5, innmarksbeite 1:3, innmarksbeite 1:5, **beiting i kombinasjon med beitepussing av bratt areal 1:3, beiting i kombinasjon med beitepussing av bratt areal 1:5.***

***\*Ved jordbruksoppgjøret i 2018 ble det bestemt at tilskudd for drift av bratt areal skal gis i alle fylker unntatt Østfold, Akershus, Vestfold og Finnmark, Jf. Prop. 94 S (2017-2018).***

***Alle fylker skal ha tilskudd til drift av bratt areal, jmf. Jordbruksoppgjøret 2018. Tilskuddet kan ikke avgrenses til gitte områder, dvs. at tiltaksklassene overflatedyrka og fulldyrka 1:3 og overflatedyrka og fulldyrka 1:5 må benyttes i hele fylket. Statsforvalteren kan velge hvorvidt de øvrige tiltaksklassene skal nyttes. Unntak fra dette gjelder de geografiske områdene som før utgjorde fylkene Østfold, Akershus, Vestfold, og Finnmark, hvor statsforvalteren kan bestemme om det skal gis tilskudd eller ikke.***

***Dersom statsforvalteren benytter tiltaksklassene «beiting i kombinasjon med beitepussing av bratt areal 1:3» og «beiting i kombinasjon med beitepussing av bratt areal 1:5» skal tiltaksklassene «overflatedyrka og fulldyrka 1:3» og «overflatedyrka og fulldyrka 1:5» avgrenses til å kun gjelde slått.***

Tilskuddet utmåles per dekar.

### Begrunnelse for endring:

Beiting i kombinasjon med beitepussing bidrar, som slått, til å holde landskapet åpent og det bratte arealet i drift. Dette harmonerer med formålet («Formålet med tilskuddet er å stimulere til drift av bratte arealer for å holde arealene i hevd og ivareta et åpent kulturlandskap»). For de aller bratteste arealene er det ofte bare beiting som er aktuell skjøtselsmetode. Beiting/beitepussing vil også bidra til å ivareta produksjonsevnen på de bratte arealene.

Per i dag åpner bestemmelsen for skjøtsel både ved slått og beiting i kombinasjon med beitepussing. Det er tiltaksklasser for innmarksbeite som gir mulighet til å sette lavere sats for disse områdene som primært blir beitet. For enkelte fylker er det imidlertid behov for å differensiere satsen mellom slått og beiting+beitepussing også på fulldyrka og overflatedyrka areal. Der er det tidligere fastsatt høye satser for kun slått av bratt areal for å stimulere denne aktiviteten tilstrekkelig. Det er samtidig ønskelig å stimulere beiting+beitepussing av bratt areal, men siden det er mindre arbeidskrevende enn å slå bratt areal er det ønskelig å gi mulighet for å sette lavere satser for beiting/beitepussing.

I søknadssystemet eStil-RMP vil tiltaksklassene for beiting+beitepussing legges inn slik at søkeren velger tiltaksklassen når han/hun skal tegne inn tiltaket, på samme måte som det er gjort for fruktdyrking i dag. Systemet vil beregne hvor stort areal som er hhv. 1:3 og 1:5. Når vi har valgt denne modellen for innlegging i eStil-RMP er det for å gi andre fylker mulighet for å fortsette sin praksis som før. Selv om tiltaksklasser vil få navnet «Beiting i kombinasjon med beitepussing av bratt areal» vil det fortsatt være tillatt å la både slått og beiting/beitepussing inngå i de ordinære klassene som før. I mange områder gjøres en kombinasjon av beiting/beitepussing og slått på bratte arealer, og da vil det være mest hensiktsmessig å fortsette å bruke samlebetegnelsen «Drift av bratt areal» og tillate begge skjøtselsformer innenfor denne tiltaksklassen. Det vil også være mulig å importere tiltak fra tidligere år for de fylkene som vil ha samme tiltaksklasser før og etter rulleringen. Dersom et fylke velger å ta inn tiltaksklassene for beiting/beitepussing skal det derimot kun tillates slått av bratt areal for tiltaksklassene «overflatedyrka og fulldyrka».

En ulempe med å innføre egne tiltaksklasser for beiting i kombinasjon med beitepussing, og samtidig beholde de opprinnelige tiltaksklassene er at det for rapporteringsformål vil være slik at tiltaksklassene «overflatedyrka og fulldyrka» for noen fylker innebærer kun slått, mens det for andre fylker innebærer slått og beiting/beitepussing. Dette er likevel tilfellet allerede i dag, siden det er blitt praktisert som et tilskudd som bare gis ved slått i enkelte fylker. Det er ikke ønskelig for de fylkene det gjelder å inkludere beiting/beitepussing, som forklart over. Derfor mener vi dette likevel er den beste løsningen både for måloppnåelsen og en løsning som vil tilfredsstillende flest fylker.

I jordbruksoppgjøret 2018 bestemte partene at alle fylker, med unntak av Østfold, Akershus, Vestfold, og Finnmark måtte gi tilskudd for drift av bratt areal. Dette er skrevet inn slik at det passer med nåværende fylkesstruktur.

### § 5 Drift av beitelag

Det kan gis tilskudd for drift av beitelag som oppfyller vilkårene i § 3b.

*Statsforvalteren kan fastsette nærmere bestemmelser om antall medlemmer i beitelaget, krav til tilsyn med dyrene på beite, **varighet av beitingen** og årlig rapportering om driften.*

*Tiltaksklasser: storfe/hest, småfe.*

Tilskuddet utmåles per dyr sluppet på utmarksbeite.

### **Begrunnelse for endringen:**

Det er behov for å kunne sette krav til varighet av beitingen for å sikre en lang nok beiteperiode. Dette gjøres i dag av enkelte av statsforvalterne. Landbruksdirektoratet mener det er hensiktsmessig at minimumskrav til beiteperiode fastsettes regionalt på grunn av regionale forskjeller i lengden på beitesesongen. Det bør derfor spesifiseres i forskriftsmalen at statsforvalteren kan sette et slikt krav.

Det har kommet tilbakemeldinger fra statsforvalterne om at tilskudd etter denne bestemmelsen i enkelte tilfeller har blitt fordelt på medlemmene, i stedet for å gå til fellestiltak i regi av beitelaget. Vi mener bestemmelsen allerede ekskluderer dette, men vil tilføye følgende i kommentaren til bestemmelsen: *Det er en forutsetning at tilskuddet brukes til fellestiltak som fremmer beitebruken i området.*

## **2.3 Biologisk mangfold**

### § 16 Soner for pollinerende insekter

Det kan gis tilskudd til å så pollinatorvennlige frøblandinger og/eller skjøtte pollinatorvennlige soner på jordbruksareal [eller soner som grenser til jordbruksareal]. Sonene må ha pollinatorvennlige blomster gjennom vekstsesongen. **Frøblandingen skal ikke inneholde arter som er vurdert til å ha potensielt høy risiko, høy risiko eller svært høy risiko jamfør**

**Fremmedartslista.** Arealet det gis tilskudd for skal ikke være gjødslet eller sprøytet med plantevernmidler.

*Statsforvalteren kan bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for. Statsforvalteren fastsetter nærmere bestemmelser for tiltaket. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall meter det kan gis tilskudd for.*

*Tiltaksklasser: høy sats, lav sats.*

Tilskuddet utmåles per meter.

### **Begrunnelse for endringen:**

Det kreves ikke tillatelse for å sette ut vitenskapelig risikovurderte landlevende planter på jordbruksareal, jamfør forskrift om fremmede organismer (med noen unntak). Noen av frøblandingene som benyttes til soner for pollinerende insekter inneholder fremmede arter. Landbruksdirektoratet ønsker å presisere at det ikke kan gis tilskudd etter denne bestemmelsen dersom det benyttes frø av arter som har høy økologisk risiko ref. fremmedartslista i pollinatorsonene. Direktoratet vil på denne måten minimere risikoen for at tiltaket utilsiktet medfører spredning av fremmede organismer.

Endringen kan føre til at det blir færre frøblandinger som er aktuelle for tiltaket, og dermed vanskeligere for søkere å finne en blanding som passer. Landbruksdirektoratet mener at å hindre spredning av fremmede arter er et såpass viktig hensyn at denne ulempen må tolereres.

Tiltaket kan også utføres på arealer som grenser til dyrket mark, og som kan være definert som naturområde. På slike arealer må man søke om tillatelse for utsetting av fremmede planter. Det vil for slike områder derfor kun være aktuelt å bruke stedegne frø. Dette følger av forskrift om fremmede organismer, men vil også bli omtalt i kommentaren til forskriften.

## **2.4 Kulturminner og kulturmiljøer**

### *§ 19 Drift av seter*

Det kan gis tilskudd for drift av seteranlegg med melkeproduksjon. Produksjonsperioden skal vare minst fire uker per sesong. Melken som blir produsert skal leveres til meieri eller foredles på setra. Produksjonen skal tilsvare minimum 45 liter kumelk, ~~eller~~ 25 liter geitemelk **eller 15 liter sauemelk** i døgnet per seter.

***Statsforvalteren skal definere hva som regnes som seter.***

*Tiltaksklasser: egen foredling, levering til meieri*

Tilskuddet utmåles per seter, **og fordeles** på antall foretak som har dyr på setra.

### **Begrunnelse for endring:**

*Om melkesau på seter:* Setre med melkesau er ikke berettiget tilskudd med dagens bestemmelser. Selv om melkesau ikke er utbredt i dag, tyder enkelte kilder på at det har vært melket sau på setre i tidligere tider. Formålet med tilskuddet, å holde seteranlegg i drift, holde arealer i hevd og videreføre tradisjon og kulturarv kan oppnås av setre med mjølkesau så vel som setre med geit eller kyr. Landbruksdirektoratet mener derfor det bør åpnes for at også setre med mjølkesau blir berettiget tilskudd.

For kumelk og geitemelk er produksjonskravet satt slik at det tilsvarer Tines leverandørvilkår. Det finnes ikke tilsvarende leveransekrav til sauemelk, og vi har dermed måttet komme fram til et krav til produksjon av sauemelk som i størst mulig grad tilsvarer leveransekravene til geite- og kumelk. Statsforvalteren i Troms og Finnmark har bidratt med utregningene som det blir referert til i det følgende: Basert på den gjennomsnittlige årlige melkeytelsen for ku og geit, og deres respektive laktasjonslengder, har vi beregnet at kravene på 45 L kumelk/25 L geitemelk per døgn tilsvarer omtrent 2 melkekyr/10 melkegeiter på setra. Vi forutsetter at det er rimelig å sette minimumskravet til antall sauer på setra for å være berettiget tilskudd, på samme nivå som for geiter, altså 10 stk. Det har vært vanskelig å finne pålitelige kilder til hvor mye en melkesau produserer per dag. Det er svært begrenset omfang av sauemelkproduksjon i Norge og dermed få/ingen studier. Internasjonale kilder oppgir mengder mellom 1–2 kg/dag<sup>1</sup>. Det er åpenbart at en sau produserer mindre melk enn en geit. Kravet må derfor være lavere for melkesau enn for geit. Det er også rimelig å anta at når man driver med melkesau, så er melkeytelse en viktig del av avlsmålet i egen besetning, og melkeytelsen hos sauene også høyere enn i en generell saubesetning. Om man tar utgangspunkt i en melkemengde på 1,5 L/dag (tilsvarende 1,55 kg/dag) vil man med 10 sauer (som altså tilsvarer omtrent det antall geiter man må ha for å få setertilskudd) få 15 L melk per dag. Dette er derfor foreslått som krav for å få setertilskudd når man har melkesau.

*Om definisjon av seter:* Enkelt saker har vist at det er behov for å tydeliggjøre hva som menes med en seter. Da det er store variasjoner i hvordan seterdrifta tradisjonelt har vært utøvd, foreslår Landbruksdirektoratet at statsforvalteren definerer dette for sitt fylke med utgangspunkt i følgende formulering som foreslås tatt inn i kommentar til bestemmelsen: «Som seter regnes i denne sammenhengen et produksjonssted for melk med husvære for folk og bufe, som bare er egnet for bruk i sommersesongen og som benytter et annet ressursgrunnlag enn arealene i nærhet til gården.» I enkelte områder har det tradisjonelt ikke vært husvære for folk og bufe knyttet til seterdrifta. I disse regionene kan man heller stille krav om at det skal være eget driftsapparat på setra. Definisjonen som er foreslått tar utgangspunkt i Lars Reintons beskrivelser fra 1955 og definisjon av seter i NIBIOs rapport «Hvordan står det til på setra?»<sup>2</sup>.

*Om «og fordeles»:* kun en språklig endring for å lette lesingen.

## § 21 Skjøtsel av automatisk fredete kulturminner, § 22 Skjøtsel av enkeltstående automatisk fredete kulturminner, § 23 Skjøtsel av [steingjerder, bakkemurer, buveier, trerekker og alléer] og § 24 Skjøtsel av nyere tids rydningsrøyser

I hver av disse paragrafene har følgende setning stått:

Skjøtselen skal være gjennomført slik at kulturminnet er synlig i jordbrukslandskapet.

Det foreslås endret til:

Skjøtselen skal være gjennomført slik at kulturminnet **blir ivaretatt og** er synlig i jordbrukslandskapet.

### **Begrunnelse for endring:**

I gjeldende forskriftsmal står det kun at skjøtselen skal være gjennomført slik at kulturminnet er synlig i jordbrukslandskapet. Landbruksdirektoratet mener det er riktig å presisere i bestemmelsen og i formålet med tilskuddet at skjøtselen også skal ivareta kulturminnet. Dette er særlig relevant siden det ikke stilles

<sup>1</sup> Ferro, M. M., L. O. Tedeschi, and A. S. Atzori. "The comparison of the lactation and milk yield and composition of selected breeds of sheep and goats." *Translational animal science* 1.4 (2017): 498-506., <https://www.americanmilksheep.org/about-the-breed/breed-standard/>, <http://www.milkingsheep.com/>

<sup>2</sup> Stensgaard, Kari (2017): «Hvordan står det til på setra? Registrering av setermiljøer i perioden 2009–2015», NIBIO Rapport; 3(88)

krav til skjøtelsesplan for tiltakene. Statsforvalteren skal fortsatt være ansvarlig for at det foreligger nødvendige skjøtelsesråd.

### § 23 Skjøtsel av [steingjerder, bakkemurer, **geiler/fegater/buveier**, trerækker og alléer]

Det kan gis tilskudd for skjøtsel langs [steingjerder, bakkemurer, **geiler/fegater/buveier**, trerækker og alléer] som grenser til jordbruksarealer. Skjøtselen skal være gjennomført slik at kulturminnet **blir ivaretatt og** er synlig i jordbrukslandskapet.

*Statsforvalteren kan bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for, samt nærmere angi kriterier for hvilke typer kulturminner som skal være tilskuddsberettiget. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall meter det kan gis tilskudd for.*

*Tiltaksklasser: bakkemurer, steingjerder, **geiler/fegater/buveier**, trerækker/alleer.*

Tilskuddet utmåles per meter.

#### **Begrunnelse for endringen:**

I Agder gis det tilskudd til skjøtsel av buveier i medhold av § 21 Skjøtsel av automatisk fredede kulturminner. Dette tiltaket tegnes inn i søknaden som areal og utmåles per dekar. Det er u hensiktsmessig for søkere å tegne inn buveier som et areal.

Ifølge Riksantikvaren er ikke buveiene alltid automatisk fredet, og det er dermed heller ikke korrekt faglig sett å ha buveier under tiltaket Skjøtsel av automatisk fredede kulturminner.

For å både lette inntegningen i søknaden for søker og forvaltning, få bedre statistikk (i meter i stedet for dekar) samt å plassere tiltaket der det faglig sett hører best hjemme, anbefaler Landbruksdirektoratet å tilføye en tiltaksklasse under § 23 som heter «geiler/fegater/buveier». Dette vil ikke komplisere ordningen for andre søkere, da kun de tiltaksklassene som er aktuelle i hvert fylke vises for søkere.

Geiler, buveier og fegater er betegnelser som er brukt om samme kulturminnetype. Bakgrunnen for å ta med alle benevnelsene i navnet er at søkere skal gjenkjenne tiltaket uansett hvilken betegnelse de er kjent med. Buvei er brukt i Agder, og bør derfor være med, mens geil eller fegate antakelig er mer utbredt i andre fylker (ref. Store norske leksikon og oppslag i Bokmålsordboka/Nynorskordboka).

## **2.5 Avrenning til vann**

### *§27 Ingen jordarbeiding om høsten*

Det kan gis tilskudd for arealer med korn, oljevekster, belgvekster, frøøeng siste høstingsår, grønn gjødsling og grønnfôrvekster dersom arealet ikke jordarbeides om høsten. Arealet skal ikke jordarbeides før 1. mars året etter søknadsåret. Halmen på disse arealene skal ikke brennes.

*Statsforvalteren skal bestemme prioriterte områder for tilskuddet.*

Tiltaksklasser: erosjonsrisikoklasse 1, **erosjonsrisikoklasse 1 med dråg**, erosjonsrisikoklasse 2, **erosjonsrisikoklasse 2 med dråg**, erosjonsrisikoklasse 3, erosjonsrisikoklasse 4

Tilskuddet utmåles per dekar.

#### **Begrunnelse for endring:**

I nåværende kommentar til bestemmelsen lyder formålet som følger: *Formålet med tilskuddet er å stimulere til at åkerarealer ikke blir jordarbeidet om høsten etter siste høsting. Plantedekke som blir*

*stående igjen (stubb) til 1. mars, beskytter mot erosjon i vinterhalvåret. Dette er et viktig tiltak for å hindre jordtap og avrenning av næringsstoffer. Landbruksdirektoratet anbefaler å utvide formålet med setningen: **Tiltaket gagnar også jordhelsen da forholdene for jordlevende organismer, og spesielt soppers hyfetråder, forbedres ved at jorden ikke bearbeides.***

En utvidelse av formålet til også å inkludere jordhelse, gjør at tiltaket er mer aktuelt å benytte også i lavere erosjonsrisikoklasser og utenfor prioriterte områder.

I jordbruksoppgjøret 2020 (Prop. 118 S (2019–2020)) ble det bestemt at nye erosjonsrisikokart skulle innføres fra 2021. Med det ble tiltaksklassene «Erosjonsrisikoklasse 1 med dråg» og «Erosjonsrisikoklasse 2 med dråg» innført. Disse klassene er derfor tilføyd.

### § 29 Ingen jordarbeiding på flomutsatte arealer

Det kan gis tilskudd for flomutsatte og vassdragsnære arealer som ikke jordarbeides innenfor [periode fastsatt av statsforvalteren]. Tilskuddet kan gis **som et tillegg** til arealer som oppfyller vilkårene etter [§ ingen jordarbeiding om høsten].

*Statsforvalteren skal bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd for.*

Tilskuddet utmåles per dekar.

#### **Begrunnelse for endring:**

Det har vært usikkerhet rundt praktiseringen av dette tiltaket, det er derfor behov for å presisere at §29 skal brukes som et tillegg til «ingen jordbearbeiding om høsten» på arealer i erosjonsrisikoklasse 1 og 2. Landbruksdirektoratet mener dette gir god fleksibilitet. Muligheten for å benytte dette tillegget må kommuniseres ut til kommune og søker av statsforvalteren.

### § 30 Direktesådd høstkorn og høstoljevekster

Det kan gis tilskudd for å direkteå høstkorn og høstoljevekster **uten forstyrrelse av jorda mellom sårådene.**

*Statsforvalteren skal bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd for.*

Tilskuddet utmåles per dekar.

#### **Begrunnelse for endring:**

Formålet med tilskuddet er å stimulere til at høstkorn blir sådd med minimal jordarbeiding før såing.

Det er vanskelig å definere ulike grader av forstyrning av jorda og det har vært mange spørsmål knyttet til bruken av begrepet «lett risping». Endringen tydeliggjør derfor kravet om minimal forstyrrelse av jorda ved å presisere at jorda ikke skal forstyrres mellom sårådene. Dette mener Landbruksdirektoratet gjør at tiltaket blir mer målrettet og lettere å forvalte.

Konsekvensen av denne endringen er at direkteåing nå vil kreve spesialutstyr, hvor man tidligere kunne så etter lett harving, og at endringen kan ekskludere noen bønder fra tilskuddet. Landbruksdirektoratet mener allikevel endringen er nyttig fordi det vil gjøre det tydeligere for bonden hva som skal til for å oppfylle vilkårene for tilskuddet.

### § 33 (ny § 31) Grasdekte vannveier og grasstriper i åker

Det kan gis tilskudd for flerårig grasdekke i dråg på åkerarealer. Grasdekket skal ha en bredde på minimum seks meter. Vekstene skal være godt etablert om høsten i søknadsåret.

Tilskudd kan også gis for grasdekke på tvers av fallet i lange hellinger. Grasdekket skal ha en bredde på minimum to meter.

Ved fornying skal jordarbeiding og såing skje mellom 1. mars og 1. juli.

*Statsforvalteren skal bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall meter det kan gis tilskudd for.*

*Tiltaksklasser: korn/oljevekster/belgvekster, potet/grønnsaker.*

Tilskuddet utmåles per meter.

### **Begrunnelse for endring:**

For å tydeliggjøre at tiltaket også omfatter åker med oljevekster og belgvekster, tilføyes dette i navnet på tiltaksklassen.

### **§ 34 (ny § 32) Grasdekt kantsone i åker**

Det kan gis tilskudd for flerårig grasdekke langs kanten mot vassdrag på åkerareal. Sonen det gis tilskudd for **skal være der hvor helningsforholdene tilsier at det er økt risiko for at avrenning fra åkeren når ut i vassdraget.** Den skal ha en bredde på minimum åtte meter, målt fra vassdragets normalvannstand, der minst seks meter ligger på fulldyrka areal. Vekstene skal være godt etablert om høsten i søknadsåret. Arealene skal ikke gjødsles eller sprøytes, og skal slås, beites eller pusses i søknadsåret. Ved fornying skal jordarbeiding og såing skje mellom 1. mars og 1. juli.

*Statsforvalteren skal bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall meter det kan gis tilskudd for.*

*Tiltaksklasser: korn/oljevekster/belgvekster, potet/grønnsaker.*

Tilskuddet utmåles per meter.

### **Begrunnelse for endring:**

Grasdekte kantsoner er godt egnet til å hindre næringsstoffavrenning fra jordbruksarealer. En stripe med flerårig grasdekke reduserer risikoen for at næringsstoffer og jordpartikler ender i vassdraget. Tilskudd er tidligere gitt til lange strekninger med kantsoner hvor tiltaket sannsynligvis mange steder ikke har hatt stor miljøeffekt.

Forskriften er endret for bedre å presisere at det er stor variasjon i behovet for, og effekten av, kantsoner. Det gir mulighet for å spisse tiltaket til der hvor bonden vet av erfaring at vann fra jordbruksarealet har en risiko for å renne over i vassdraget. Dette mener Landbruksdirektoratet gir en økt måloppnåelse og mer effektiv bruk av RMP-midler.

Vi ber om innspill på hvordan denne endringen vil påvirke forvaltningen og kontrollen av tilskuddet.

### **§ 35 (ny § 33) Kantsone i eng**

Det kan gis tilskudd for å ha en kantsone i eng langs kanten mot vassdrag som ikke er gjødslet eller sprøytet i søknadsåret. Sonen det gis tilskudd for skal ha en bredde på minimum seks meter ~~[fire meter dersom dette bestemmes av statsforvalteren]~~, målt fra vassdragets normalvannstand, der minst fire [to meter] ligger på fulldyrka eller overflatedyrka areal. **Avstand mellom vassdrag og gjødsselfri kantsone kan ikke være mer enn 8 meter.** Kantsonen skal høstes ved slått eller beiting i søknadsåret. Ved fornying skal jordarbeiding og såing skje mellom 1. mars og 1. juli.

*Statsforvalteren skal bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall meter det kan gis tilskudd for.*

Tilskuddet utmåles per meter.

### **Begrunnelse for endring:**

Det har kommet tilbakemeldinger fra statsforvalteren om at det er ønskelig å fastsette en maksimal avstand mellom vassdrag og gjødsel- og sprøytefri kantsone. Avrenningsforsøk utført av NIBIO<sup>3</sup> viser at en kantsone vil ha økende effekt jo bredere den er, opp til en bredde på 10 meter. Deretter økes ikke effekten av en bredere kantsone. I de tilfellene hvor det er en naturlig vegetasjon langs vassdraget med varierende bredde har det vært utfordrende å forvalte tilskuddet. Den varierende bredden på den naturlige vegetasjonen har gjort at bonden har fått tilskudd til gjødsel- og sprøytefri kantsone i mange små bruddstykker langs vassdraget, alt etter om den naturlige vegetasjonen var bredere eller smalere. For å forenkle forvaltningen av dette tiltaket foreslår Landbruksdirektoratet å sette en maksimal avstand fra vassdrag til kantsone på 8 meter. Dette gjør at bonden kan få tilskudd til gjødsel- og sprøytefri kantsone på lengre strekninger langs et vassdrag uavhengig om den naturlige vegetasjonen langs vassdraget er 1, 2, 5 eller 8 meter. En kantsone som starter 8 meter fra vassdraget, vil ifølge de refererte avrenningsforsøk fremdeles ha god effekt på vannmiljøet.

Landbruksdirektoratet vurderer at det ikke er tilfredsstillende effekt av en 4 meter bred kantsone. Derfor anbefaler vi at statsforvalteren ikke lenger har mulighet til å redusere minimumsbredden på kantsonen fra 6 til 4 meter, men statsforvalteren kan fremdeles bestemme at kun 2 meter skal være på dyrket mark.

### **§ 36 (ny § 34) Fangdam**

Det kan gis tilskudd for fangdam som er etablert på eller i tilknytning til jordbruksareal. Fangdammen skal ha tilfredsstillende renseeffekt **som reduserer avrenning av jordpartikler og næringsstoffer til vann og vassdrag.**

Tilskuddet utmåles per dekar.

### **Begrunnelse for endring:**

Beskrivelsen av effekten av fangdammen er utvidet for å tydeliggjøre hva funksjonen til fangdammen er. For å unngå at en fangdam kan forveksles med naturlige kulper eller anededammer anbefaler Landbruksdirektoratet at følgende definisjon tas inn i kommentar til bestemmelsen: *En fangdam er definert som en «konstruksjon» bygd for å redusere avrenning av jord og næringsstoffer og dermed redusere forurensning av vann og vassdrag.*

## **2.6 Utslipp til luft**

**Generelt for bestemmelser for miljøtema utslipp til luft:** I gjeldende forskriftsmal har alle paragrafer under *Utslipp til luft* et vilkår som sier at foretaket skal ha gjødselplan. Dette fjernes fra de relevante paragrafene fordi det allerede er mulighet for å avkorte ved manglende/mangelfull gjødslingsplan, se ny § 52. i de generelle bestemmelsene. Ved brudd på krav om gjødslingsplan, forutsettes det for tiltakene under Utslipp til luft for at det gis en sterk reaksjon fordi regelverksbruddet har tydelig relevans for tiltakene. Dette blir utdypet i kommentarer til regelverket.

**Begrunnelse for å åpne for flere kombinasjonsmuligheter:** Formålet med endringene er å oppfordre til at all gjødsel spres i vekstsesongen med spredemetoden som gir best utnyttelse av husdyrgjødselen. Dette betyr at det gis mulighet for at tilskudd til § 37 *Bredspredning av all husdyrgjødsel om våren eller i vekstsesongen* og § 38 *Spredning av husdyrgjødsel med nedfelling eller nedlegging* kan kombineres på gårdsnivå, men ikke på samme areal. På det omsøkte arealet som tilføres gjødsel med

---

<sup>3</sup> Blankenberg, Anne-Grete Buseth, Skarbøvik, Eva og Kværnø, Sigrun. "Kantsoner: Renseeffekt av plantedekke mellom jordbruksjord og vassdrag." (2019). [https://nibio.brage.unit.no/nibio-xmlui/bitstream/handle/11250/2448787/NIBIO\\_RAPPORT\\_2017\\_3\\_14.pdf?sequence=2&isAllowed=y](https://nibio.brage.unit.no/nibio-xmlui/bitstream/handle/11250/2448787/NIBIO_RAPPORT_2017_3_14.pdf?sequence=2&isAllowed=y)



nedlegging/nedfellingsutstyr, må alle spredningene skje med dette utstyret for at søkeren skal kvalifisere til nedfellings-/nedleggingstilskuddet.

En søker som både har areal som egner seg for nedlegging/nedfelling, og areal som ikke egner seg for denne spredemetoden, og hvor det bredspredtes, vil nå kunne søke om begge tilskudd. Hvis all husdyrgjødsel foretaket disponerer blir benyttet om våren/i vekstsesongen, og alle spredningene skjer med samme metode på hvert sitt areal vil disse arealene utløse tilskudd ifølge henholdsvis § 38 og § 37. Hvis for eksempel første spredning skjer med nedleggingsutstyr, men andre spredning på samme teig skjer med bredspredning, vil ikke søkeren oppfylle vilkårene for tilskudd i henhold til § 38. Søkeren vil ikke være berettiget nedleggings-/nedfellingstilskudd siden metoden ikke er benyttet til alle spredningen på det aktuelle arealet. Men hvis bonden oppfyller vilkårene om at all husdyrgjødsel er spredd innenfor vår- eller vekstsesongen, vil bonden fortsatt kunne få tilskudd etter § 37.

§39 *Bredspredning av husdyrgjødsel med rask nedmolding* kan **ikke** kombineres med §§ 37 og 38 på samme areal, og vil kun utløse tilskudd etter § 39.

Spredemetodene kan ikke kombineres på samme areal og samtidig utløse to forskjellige tilskudd. Overlapping av areal kan kun skje ved bruk av tilførselsslange (§ 40). Da det har vært mange spørsmål rundt hvordan tiltakene kan kombineres, vil dette presiseres tydeligere i kommentaren til hver bestemmelse. Tiltakene skal kartfestes, statsforvalteren oppfordres til å tydeliggjøre hvilken aktivitet som utløser hvilke tilskudd, og hvilke tiltak som kan kombineres, i sitt veiledningsmateriale.

### *§ 37 (ny § 35) **Bredspredning av all husdyrgjødsel om våren og eller i vekstsesongen***

Det kan gis tilskudd for spredning av husdyrgjødsel og biorest **på eng eller i voksende kulturer** om våren eller i vekstsesongen. [*Dersom statsforvalteren fastsetter frist: Siste frist for spredning er (dato)*]. Arealet skal høstes ved slått eller beiting, etter siste spredning i søknadsåret. Det skal minimum spres 5 kg total-Nitrogen i husdyrgjødsel per dekar. Tilskudd kan bare gis dersom all husdyrgjødsel som foretaket disponerer spres om våren eller i vekstsesongen.

Foretaket skal ha ~~gjødselplan og~~ dokumentasjon i form av skiftenoteringer som viser sprededato, tidspunkt for nedmolding og gjødselmengde spredd per dekar.

*Statsforvalteren kan bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd for.*

Tilskuddet utmåles per dekar.

### **Begrunnelse for endring:**

Landbruksdirektoratet anbefaler å endre navnet på tiltaket for å presisere at tiltaket er tilknyttet en spesifikk spredemetode, noe vi mener vil forenkle søknadsprosessen for bonden (minske feilsøking). Det presiseres også at *all* gjødsel skal spres i vekstsesongen for å utløse tilskuddet. Dette betyr at miljøeffekten av dette tiltaket bare blir stor nok til å gi rett til tilskudd dersom bondens totale gjødselbeholdning blir spredd på det mest gunstige tidspunktet (om våren eller i vekstsesongen).

Det har også vært uttrykt behov for klargjøring av hvordan tiltakene for utslipp til luft kan kombineres. Tiltaket kan ikke kombineres på samme areal. Tiltaket kan kombineres på foretaksnivå ved at det på spesifikke arealer (teiger) spres med hver sin metode, for eksempel med §38 *Nedfelling eller nedlegging av husdyrgjødsel*.

Tiltakene kan kombineres på gårdsnivå, men arealet må ikke overlappes. Tiltaket kan kombineres med § 40 *Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange*, her overlapper arealet da dette tiltaket fungerer som et tillegg.

I gjeldende forskriftsmal har alle paragrafer under *Utslipp til luft* et vilkår som sier at foretaket skal ha gjødselplan. Dette fjernes fra de relevante paragrafene fordi det allerede er mulighet for å avkorte ved manglende/mangelfull gjødslingsplan, se ny § 52.

### *§ 38 (ny § 36) Nedfelling eller nedlegging av husdyrgjødsel*

Det kan gis tilskudd for spredning av husdyrgjødsel og biorest ved nedfelling eller nedlegging. Det skal minimum spres 5 kg total-Nitrogen i husdyrgjødsel per dekar. [*Dersom statsforvalteren fastsetter frist: Siste frist for spredning er dato*]. Arealet skal høstes etter siste spredning i søknadsåret. Husdyrgjødsel og biorest som er spredd ved nedlegging i åpen åker må moldes ned. ~~innen to timer.~~

**Nedfelling/nedlegging skal benyttes ved alle spredningene på det omsøkte arealet. Tilskudd kan bare gis dersom all husdyrgjødsel som foretaket disponerer spres om våren eller i vekstsesongen.**

Foretaket skal ha ~~gjødselplan og~~ dokumentasjon i form av skiftenoteringer som viser sprededato, tidspunkt for nedmolding og gjødselmengde spredd per dekar.

*Statsforvalteren kan bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd for.*

**Tiltaksklasser: nedmolding innen 2 timer i åpen åker, ingen nedmoldingsfrist i åpen åker, nedlegging/nedfelling i voksende kultur**

Tilskuddet utmåles per dekar.

### **Begrunnelse for endring:**

Landbruksdirektoratet anbefaler at tidskravet for å nedmolde husdyrgjødsel og biorest i åpen åker innenfor to timer fjernes som generelt vilkår. Det har kommet innspill om at vilkåret for mange bønder er praktisk utfordrende å etterleve. Det er også pekt på at det er krevende for forvaltningen å føre kontroll med kravet. Det vil være en miljøeffekt ved bruk av nedleggingsutstyr i stedet for bredspredning selv om gjødsla ikke nedmoldes raskt. Tilskudd til nedmolding på åpen åker (svart jord; ved vårkorn eller omlegging av eng) innen to timer beholdes ved å innføre tiltaksklasser med mulighet til differensierte satser. Det opprettes en egen tiltaksklasse for nedlegging/nedfelling på eng.

Det foreslås å innføre vilkår om at all husdyrgjødsel skal spres i vår/vekstsesong.

Tiltaket kan kombineres på foretaksnivå med § 37 *Bredspredning av all husdyrgjødsel om våren eller i vekstsesongen*, § 39 *Bredspredning av husdyrgjødsel med rask nedmolding*. Arealet kan ikke overlappes. Tiltaket kan også kombineres med § 40 *Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange*, her overlapper arealet da dette tiltaket fungerer som et tillegg.

I gjeldende forskriftsmal har alle paragrafer under *Utslipp til luft* et vilkår som sier at foretaket skal ha gjødselplan. Dette fjernes fra de relevante paragrafene fordi det allerede er mulighet for å avkorte ved manglende/mangelfull gjødslingsplan, se ny § 52.

### *§ 39 (ny § 37) Bredspredning av husdyrgjødsel med rask nedmolding*

Det kan gis tilskudd for nedmolding av husdyrgjødsel og biorest ved harving eller pløying innen to timer etter overflatespredning. Det skal minimum spres 5 kg total-Nitrogen i husdyrgjødsel per dekar. [*Dersom statsforvalteren fastsetter frist: Siste frist for spredning er dato*]. Arealet skal høstes eller beites

etter siste spredning i søknadsåret. **Tilskudd kan bare gis dersom all husdyrgjødsel som foretaket disponerer spres om våren eller i vekstsesongen.**

Foretaket skal ha ~~gjødselplan og~~ dokumentasjon i form av skiftenoteringer som viser sprededato, tidspunkt for nedmolding og gjødselmengde spredd per dekar.

*Statsforvalteren kan bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd for.*

Tilskuddet utmåles per dekar.

### **Begrunnelse for endring:**

Landbruksdirektoratet anbefaler å ta inn et vilkår om at all husdyrgjødsel må spres om våren eller i vekstsesongen. En sikrer da at tiltaket gir en høy miljøeffekt.

På foretaket som benytter § 39 *Bredspredning av husdyrgjødsel med rask nedmolding* som første spredning på et areal, vil dette arealet kun utløse tilskudd i henhold til § 39 uavhengig av hvilke andre metoder som blir benyttet på eventuelt senere spredninger.

Navnet på tiltaket er endret for å presisere at tiltaket er tilknyttet en spesifikk spredemetode, noe Landbruksdirektoratet mener vil forenkle søknadsprosessen for bonden.

I gjeldende forskriftsmal har alle paragrafer under *Utslipp til luft* et vilkår som sier at foretaket skal ha gjødselplan. Dette fjernes fra de relevante paragrafene fordi det allerede er mulighet for å avkorte ved manglende/mangelfull gjødslingsplan, se § ny 52.

### **§ 40 (ny § 38) Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange**

Det kan gis tilskudd for spredning av husdyrgjødsel og biorest med tilførselsslange, som et tillegg til tilskudd etter [§§ spredning vår/vekstsesong, nedfelling eller nedlegging, rask nedmolding]. **Tilførselsslange skal benyttes ved alle spredningene på det omsøkte arealet.**

Foretaket må kunne dokumentere bruk av tilførselsslange.

*Statsforvalteren skal bestemme hvilken kombinasjon av [§§ spredning vår/vekstsesong, nedfelling eller nedlegging, rask nedmolding] tilskudd for spredning av tilførselsslange kan gjelde for. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd for.*

Tilskuddet utmåles per dekar.

### **Begrunnelse for endring:**

Landbruksdirektoratet anbefaler å tilføye vilkår om at tilførselsslange skal benyttes ved alle spredningene på det omsøkte arealet. Dette vil gi en økt effekt av tiltakets formål som er å redusere jordpakking.

## **2.7 Plantevernmidler**

### **§ 41 (ny § 39) Ugrasharving i åker korn og frøvekster**

Det kan gis tilskudd til ugrasharving i korn og annet frø til modning. Det gis ikke tilskudd dersom det benyttes **plantevernmidler mot ugras før høsting, unntatt mot floghavre, hønsehirse eller ved nedsviing av oljevekster og åkerbønner.**

Arealer som Debio har klassifisert som karensareal eller økologisk drevet areal er ikke tilskuddsberettiget.

*Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd for.*

Tilskuddet utmåles per dekar.

### **Begrunnelse for endring:**

Det er kommet tilbakemeldinger fra statsforvalteren med ønske om klargjøring og opprydding i begrepsbruk. Overskriftene er endret for å tydeliggjøre hvilke vekster som hører innunder hvilken paragraf og at formålet er mekanisk ugrasbekjempelse. Ordet «sprøyting» er erstattet med «plantevernmidler mot ugras».

### **§ 42 (ny § 40) Mekanisk ugrasbekjempelse i radkulturer**

Det kan gis tilskudd for mekanisk ugrasbekjempelse eller flemming i radkulturer. Det gis ikke tilskudd dersom det benyttes **plantevernmidler mot ugras** før høsting, unntatt ved nedsviing av potetris.

Arealer som Debio har klassifisert som karensareal eller økologisk drevet areal er ikke tilskuddsberettiget.

*Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd for.*

*Tiltaksklasser: flemming, mekanisk ugrasbekjempelse.*

Tilskuddet utmåles per dekar

### **Begrunnelse for endring:**

Samme som over.

## **2.8 Jord og jordhelse**

### **§ 31 (ny § 41) Fangvekster som underkultur**

Det kan gis tilskudd for fangvekster sådd ~~sammen med i voksende kulturer~~ av korn, oljevekster, belgvekster, **radkulturer og mais**. ~~Tilskuddet kan gis for arealer som oppfyller vilkåret etter [§ ingen jordarbeiding om høsten]~~. Fangveksten skal være godt etablert om høsten, og skal ikke være hovedvekst året etter at den er sådd. Arealet skal ikke sprøytes med plantevernmidler eller gjødsles om høsten. **Arealet skal ikke jordarbeides før 1. mars året etter søknadsåret.**

*Statsforvalteren skal bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for. Statsforvalteren kan sette en nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd for.*

***Tiltaksklasser: Hovedvekst sådd med liten radaavstand, radkulturer og mais som hovedvekst***

Tilskuddet utmåles per dekar.

### **Begrunnelse for endringen:**

Formålet med tilskuddet er å stimulere til bruk av fangvekster for å bedre jordstruktur og jordhelse gjennom å øke innholdet av levende røtter og organisk materiale. Ved å øke innholdet av organisk materiale forbedres jordstrukturen, og karbon lagres i jorda. Formålet med fangvekster er også å beskytte jordoverflaten mot erosjon og avrenning av næringsstoffer ved kraftig nedbør og flom.

I gjeldende forskriftsmal er fangveksttiltakene plassert under miljøtema Avrenning til vann. Landbruksdirektoratet har valgt å flytte disse tiltakene til det nye miljøtemaet Jord og jordhelse fordi grønne vekster med aktiv fotosyntese er den største driveren for å forbedre jordhelsen. Mikro- og makrolivet i jorden drar nytte av at jorda er dekket av levende planter så stor del av året som mulig, og dette er gunstig for både karboninnhold og jordhelse. Fangvekster bidrar derfor til å bedre jordens evne til å holde på vann, luft, næringsstoffer og å binde karbon. Fangvekster hindrer også erosjon, og er derfor fremdeles et viktig tiltak for redusert avrenning fra jordbruksarealer.

Som jordtiltak er fangvekster gunstig for jordhelsen uansett hvor de etableres. Da tiltaket lå innunder miljøtema Avrenning til vann var det mulig å differensiere på bakgrunn av prioriterte områder. Denne muligheten faller nå bort. Dette redusert mulighet til å spisse inn mot de prioriterte områder (med avrenning til til sårbare vassdrag). Men tiltaket legger nå til rette for at bruken av fangvekster utvides på et større område og i flere produksjoner. Betydningen denne endringen vil få for oppslutningen avhenger av hvilke endringer av satsene statsforvalterne foretar. Vi ber om innspill på hvilke konsekvenser dette kan få.

Landbruksdirektoratet presiserer at fangveksten skal etableres i en voksende kultur. Derfor anbefaler vi å fjerne vilkåret for tilskudd om at arealet det søkes tilskudd til, også skal oppfylle vilkårene i tilskudd til *Ingen jordarbeiding om høsten*. Etablering av fangvekst i en voksende kultur utelukker derfor jordarbeiding om høsten og det presiseres at jordarbeiding ikke skal skje før 1. mars. Fangveksten kan sås i forbindelse med ugrasharving/radrensing eller viftespredes.

Mais og radkulturer nevnes spesifikt i paragrafen for å inkludere disse.

### **§ 32 (ny § 42) Fangvekst sådd etter høsting**

Det kan gis tilskudd for fangvekster sådd etter **tidlig høsting av korn, oljevekster, belgvekster eller radkulturer grønnsaker, poteter og rotvekster**. Fangveksten skal være godt etablert om høsten, og skal ikke være hovedvekst året etter at den er sådd. Arealet skal ikke sprøytes med plantevernmidler eller gjødsles om høsten. Arealet skal ikke jordarbeides før 1. mars året etter søknadsåret.

***Tiltaksklasser: Hovedvekst sådd med liten radavstand, radkulturer som hovedvekst***

***Statsforvalteren kan tillate grunn harving eller utjevning av såbed etter høsting, for å sikre god etablering av fangveksten.***

***Ved dyrking av tidligvekster påfølgende år, kan statsforvalteren fastsette en annen frist for jordarbeiding, etter 20. oktober.***

*Statsforvalteren skal bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for. Statsforvalteren kan sette en nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd for.*

Tilskuddet utmåles per dekar.

### **Begrunnelse for endringen:**

Formålet med tilskuddet er å stimulere til bruk av fangvekster for å bedre jordstruktur og jordhelse gjennom å øke innholdet av levende røtter og organisk materiale. Ved å øke innholdet av organisk materiale forbedres jordstrukturen, og karbon lagres i jorda. Formålet med fangvekster er også å beskytter jordoverflaten mot erosjon og avrenning av næringsstoffer ved kraftig nedbør og flom.

I gjeldende forskriftsmal er fangveksttiltakene plassert under miljøtema Avrenning til vann. Landbruksdirektoratet har valgt å flytte disse tiltakene til det nye miljøtemaet Jordhelse fordi grønne vekster med aktiv fotosyntese er den største driveren for å forbedre jordhelsen. Mikro- og makrolivet i jorden drar nytte av at jorda er dekket av levende planter så stor del av året som mulig, og dette er gunstig for både karboninnhold og jordhelse. Fangvekster bidrar derfor til å bedre jordens evne til å holde på vann, luft, næringsstoffer og å binde karbon. Fangvekster hindrer også erosjon, og er derfor fremdeles et viktig tiltak for redusert avrenning fra jordbruksarealer.

Som jordtiltak er fangvekster gunstig for jordhelsen uansett hvor de etableres. Da tiltaket lå innunder miljøtema Avrenning til vann var det mulig å differensiere på bakgrunn av prioriterte områder. Denne muligheten faller nå bort. Dette redusert mulighet til å spisse inn mot de prioriterte områder (med avrenning til til sårbare vassdrag). Men tiltaket legger nå til rette for at bruken av fangvekster utvides på et større område og i flere produksjoner. Betydningen denne endringen vil få for oppslutningen avhenger av hvilke endringer av satsene fylkene foretar. Vi ber om innspill på hvilke konsekvenser dette kan få.

Radkulturer brukes som samlebetegnelse for potet, grønnsaker og rotvekster for å forenkle. For å sikre en god etablering av fangveksten kan statsforvalteren tillate å gjevne ut jorden etter høsting av radkulturer der det er behov for dette. Dette kan også tillates etter tidlig høsting av korn, belgvekster og oljevekster.

Det er ikke satt datoavgrensninger for etablering av fangveksten. Dette vil gi bonden fleksibilitet, men det forutsetter at fangveksten når å etablere et godt rotnett og bladmasse.

#### *(ny § 43) Fangvekst med høy diversitet*

Det kan gis tilskudd til bruk av fangvekst som sås med frøblandinger som gir høy diversitet, minimum tre plantefamilier. Tilskuddet gis som et tillegg til arealer som oppfyller [*§ fangvekster sådd som underkultur eller § fangvekst sådd etter høsting*].

*Statsforvalteren kan sette en nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd for.*

Tilskuddet utmåles per dekar.

#### **Begrunnelse for innføring:**

Formålet med tilskuddet er å stimulere til bruk av fangvekster med høy diversitet fordi det er gagnar jordhelsen ved å skape høy biodiversitet av mikro- og makroorganismer under jorden.

Forskning viser<sup>4</sup> at en blanding av mange forskjellige plantearter og familier stimulerer mikro- og makroorganismer til økt aktivitet og kan utnytte flere nisjer i jorden (rotsystemer med forskjellig utbredelse og som skiller ut forskjellige stoffer), og at dette er særlig positivt for jordhelsen. Landbruksdirektoratet anbefaler derfor at det etableres et RMP-tiltak som gir et ekstra tilskudd for bønder som gjør den ekstra innsatsen det krever å så en fangvekst med mange forskjellige arter.

#### *(ny § 44) Bruk av kompost*

Det kan gis tilskudd til spredning av kompost som er egenprodusert eller produsert i samarbeid med andre landbruksforetak. Mengden kompost som tilføres skal ikke overskride plantenes gjødselbehov. Det skal spres mellom 1–2 tonn kompost per dekar. Frist for spredning er 1. september i søknadsåret.

Beskrivelse av komposteringsmetoden som er brukt skal kunne legges frem ved kontroll. Komposten skal ha temperaturlogg som viser at temperaturen har vært over 55°C i mer enn tre dager. Opphavsmaterialet skal dokumenteres.

---

<sup>4</sup> Furey, George N., and David Tilman. "Plant biodiversity and the regeneration of soil fertility." *Proceedings of the National Academy of Sciences* 118.49 (2021).  
[https://www.pnas.org/content/118/49/e2111321118?ijkey=072ca2fb6d41e6d242e72eac844d11285cc3ffb2&keytype2=tf\\_ipsecsha](https://www.pnas.org/content/118/49/e2111321118?ijkey=072ca2fb6d41e6d242e72eac844d11285cc3ffb2&keytype2=tf_ipsecsha)

Foretaket skal ha dokumentasjon i form av skiftenoteringer som viser sprededato, tidspunkt for nedmolding og gjødselmengde spredd per dekar.

*Statsforvalteren kan bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd for.*

Tilskuddet utmåles i dekar.

### **Begrunnelse for innføring**

Formålet med tilskuddet er å stimulere til bruk av kompost fordi det er et svært godt jordforbedringsmateriale<sup>5</sup>. Kompost bidrar til å skape et gunstigere forhold mellom bakterier og sopp, øker aktiviteten og diversiteten av jordlevende organismer, og forbedrer dermed jordas evne til å levere økosystemtjenester.

Landbruksdirektoratet anbefaler å innføre dette tiltaket. Ved å stille krav til dokumentasjon av opphavsmateriale, komposteringsmetode og temperatur, sikrer man at komposten som tilføres er fri for skadegjørere og veksthemmere. Forholdet mellom innholdet av karbon til nitrogen, tørstoffinnhold, lukt og fuktighet er parametre som avgjør kvaliteten på det ferdige produktet. Disse parametrene varierer alt etter materialene som komposteres og forholdene under komposteringsprosessen. Det er derfor viktig, som et minimum, å loggføre materialet som er brukt og temperaturen inne i komposthaugen.

Utformingen av tiltaket bygger på innspill fra Statsforvalteren i Oslo og Viken som har erfaringer med å tilby tilskudd til kompost. På bakgrunn av denne erfaringen anbefales det at bonden skal spre en mengde på mellom 1 – 2 tonn per dekar. I en jord med høy biologisk aktivitet vil næringsstoffene i komposten omsettes relativt raskt. Det vil derfor være stor usikkerhet knyttet til risikoen for avrenning av næringsstoffer ved bruk av kompost alt etter hvor høy eller lav den biologiske aktiviteten i jorda er. Formålet med tilførsel av kompost er å stimulere til å øke denne aktiviteten. Kompost er derfor ikke tenkt som næringstilførsel til plantene, men som næring til de jordlevende organismene hvor kompostens komplekse organiske forbindelser understøtter en høy biodiversitet i større grad enn kunstgjødsel og næringsrik husdyrgjødsel. Ved kun å spre mellom 1 – 2 tonn per dekar anses risikoen for næringsstoffavrenning som relativt lav.

### *(ny § 45) Spredning av biokull*

Det kan gis tilskudd til spredning av biokull på åpen åker. Biokullet skal nedmoldes etter spredning, også når det blandes inn i husdyrgjødsel.

*Statsforvalteren skal bestemme hvilke jordtyper eller hvilke områder tilskudd til biokullspredning gjelder for. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd til.*

*Tiltaksklasser: mer enn 100 kg biokull/daa, mellom 50 - 100 kg biokull/daa*

Tilskuddet utmåles i dekar.

### **Begrunnelse for innføring**

Formålet med tilskuddet er å stimulere til spredning av biokull fordi det lagrer karbon i jord og kan ha positive effekter på jordas evne til å holde på vann og næringsstoffer.

I Nasjonalt miljøprogram 2019–2022 er et av målene «Øke opptak av karbon i jord». Biokull inneholder stabilt karbon som kan lagres i jord over lang tid. Ved å tilføre biokull til jordbruksjord, kan bonden bidra til å redusere innholdet av karbonholdige klimagasser i atmosfæren. Klimakur 2030 trekker frem produksjon og bruk av biokull i jordbrukssektoren som et tiltak som kan lagre opptil 0,8 mill tonn CO<sub>2</sub>-ekvivalenter i jordbrukssektoren i perioden 2021–2030. Den potensielle CO<sub>2</sub>-lagringen er basert på utnyttelse av restfraksjoner fra landbruket (bark, sagflis m.m.). Per dags dato bokføres ikke tiltaket i FN's

<sup>5</sup> Rasse, Daniel, et al. "Muligheter og utfordringer for økt karbonbinding i jordbruksjord." NIBIO rapport (2019). [https://nibio.brage.unit.no/nibio-xmlui/bitstream/handle/11250/2591077/NIBIO\\_RAPPORT\\_2019\\_5\\_36.pdf?sequence=2&isAllowed=y](https://nibio.brage.unit.no/nibio-xmlui/bitstream/handle/11250/2591077/NIBIO_RAPPORT_2019_5_36.pdf?sequence=2&isAllowed=y)

klimagassregnskap. Det må utvikles en metodikk under norske forhold for at dette skal kunne skje. Det er stor interesse for biokull som klimatiltak i næringen<sup>6</sup>. I de senere jordbruksoppgjørene har FoU-prosjekter om biokull blitt prioritert i jordbruksoppgjørene gjennom Klima- og miljøprogrammet. Gjennom rulleringsprosessen er det kommet flere innspill med oppfordring om å opprette et tilskudd til bruk av biokull. Trøndelag fylkeskommune har også gjort utprøving av et tilskudd til spredning av biokull, som ligner på det som anbefales for RMP.

Effekten av biokull på jordhelse er ikke godt dokumentert under norske forhold, men særlig på sandjord med lavt karbon innhold og ensidig planteproduksjon er det stor sannsynlighet for at biokull vil ha en positiv effekt på blant annet evnen til å holde på vann, næringsstoffer og oppbygging av organisk materiale (humus). Det er også antydning at det kan redusere utslipp av lystgass<sup>7</sup>. Det er ikke funnet negative effekter, selv med mengder opp mot 2,5 tonn karbon/daa<sup>5</sup>.

Det er lite erfaring med bruk av biokull i Norge, både direkte nedmolding av rent biokull, og indirekte spredning ved tilsetning i husdyrgjødsel. For å kunne realisere karbonlagringspotensialet som ligger i bruk av biokull, er det nødvendig å få mer praktisk erfaring og å ha flere områder hvor man kan undersøke effekten av tilsetningen. Å legge til rette for at biokull tas i bruk for å danne erfaringer med tiltaket er derfor ønskelig. Innføring av tilskudd til spredning av biokull i RMP vil kunne føre til økt interesse for tiltaket og stimulere til økt investering i gårdsanlegg og videre utvikling av hele næringskjeden for biokull. Dette vil også bygge opp under virkemiddelet Innovasjon Norge forvalter (investeringsstøtte til gårdsbaserte pyrolyseanlegg).

### *Om forvaltning av tilskuddet*

Tilførsel av biokull på jordbruksjord anses som et relativt enkelt tiltak for å lagre karbon i jord. Så lenge bonden har tilgang til biokull (enten produsert i eget pyrolyseanlegg eller innkjøpt), kan bonden bruke eksisterende maskiner for å spre biokullet. Tiltak passer godt inn i de forvaltningsmessige rammene for RMP.

Vi anbefaler to tiltaksklasser med ulikt krav til mengde biokull som spres. Det kan både spres rent biokull, eller biokull blandet i husdyrgjødsel. Tiltaksklassen 50–100 kg/da er særlig tiltenkt spredning av biokull iblandet husdyrgjødsel. Tiltaksklassene og mengdeavgrensingen er basert på erfaringer fra utprøving av biokull som tiltak i Trøndelag. Biokullet skal nedmoldes for å kunne få en jordforbedringseffekt. Tilskuddet utmåles per dekar. Det vil bli kartfestet på lik linje med andre RMP-tiltak, noe som er nyttig for flere aktører. Statsforvalteren gis mulighet for å kunne sette begrensninger for hvor stor del av den fylkesvise rammen som skal gå til tiltaket. Dette er hovedregelen for alle tiltakene i RMP-menyen, og kan særlig være aktuelt om statsforvalteren ønsker å sette høye satser for å stimulere til utprøving. Siden jordhelseeffekten er antatt å være høyest på jord med lavt karboninnhold, gis statsforvalteren anledning til å avgrense tilskuddet til utvalgte jordtyper.

Det bør være oppmerksomhet på biokullproduktenes kvalitet for å sikre at de ikke inneholder uønskede stoffer som tungmetaller. Dette er regulert i Forskrift for gjødselvarer mv. av organisk opphav §§ 9 og 10 og nevnes derfor ikke spesifikt i paragrafen, men vil omtales i kommentaren til bestemmelsen.

## **2.9 Miljøavtale og klimarådgiving**

### **§ 43 (ny § 46) Miljøavtale**

Det kan gis tilskudd for foretak som gjennomfører en kombinasjon av tiltak for styrket miljøinnsats.

---

<sup>6</sup> Norges Bondelag: Landbrukets klimaplan. <https://www.bondelaget.no/klima/landbrukets-klimaplan-pdf/>

<sup>7</sup> NIBIO POP Vol. 6 No. 43 (2020) Biokull er et effektivt klimatiltak i landbruket



*Statsforvalteren skal bestemme hvilke områder tilskuddet gis for, samt hvilke tiltak fra denne instruksjonen som inngår i miljøavtalen. Statsforvalteren kan også sette ytterligere miljøkrav knyttet til tilskuddet, for å oppnå en ønsket miljøeffekt.*

*Tiltaksklasser: Trinn 1 og trinn 2.*

Tilskuddet utmåles per dekar.

### **Begrunnelse for endring:**

Det er ikke foretatt endringer i forskriften, men Landbruksdirektoratet anbefaler at miljøavtale også kan tas i bruk for tiltak innen miljøtema Jord og jordhelse. I kommentaren til bestemmelsen er tidligere utvidelser til andre miljøtema utover Avrenning til vann beskrevet. Jord og jordhelse vil derfor bli nevnt i kommentaren som ett av miljøtemaene *Miljøavtale* kan brukes under.

### **§ 44 (ny § 47) Klimarådgiving**

Det kan gis tilskudd for helhetlig klimarådgiving som er gjennomført i en søknadsperiode, fra 15. oktober forrige år til 15. oktober i søknadsåret. Tiltaksplanen **og kvittering skal være datert og underskrevet av bonde og rådgiver**, og vedlegges søknaden.

Med klimarådgiving menes rådgiving som tar for seg en helhetlig gjennomgang av utslipp og opptak av klimagasser på gården, med sikte på å gjennomføre klimatiltak. Behov for klimatilpasning skal også inngå i rådgivningen. Tilbydere av klimarådgiving skal være godkjent av Landbruksdirektoratet.

Dersom det søkes om tilskudd for gjennomført klimarådgiving i **flere** gjentatte søknadsperioder, er det et vilkår for å få tilskudd at tiltaksplanen oppdateres **vesentlig** for hver søknad.

*Tiltaksklasser: En-til-en rådgiving – høy sats, en-til-en rådgiving – lav sats, grupperådgiving.*

*Det er mulig å differensiere tilskuddssatsen for en-til-en rådgiving. Hhv. tiltaksklassene; en-til-en rådgiving – høy sats, der vurderingsmomentene er om det er en kompleks vurdering eller lang reisevei, en-til-en rådgiving – lav sats, der vurderingsmomentene er om det er en enkel vurdering eller kort reisevei. Statsforvalteren skal bestemme om det skal differensieres på bakgrunn av kompleksiteten av vurderingen av driften eller på bakgrunn av reisevei.*

Tilskuddet kan kun utmåles for én gjennomført rådgiving per søknadsomgang. Tilskuddet utmåles per stykk.

### **Begrunnelse for endring:**

Landbruksdirektoratet fjerner vilkåret om vedlegg av kvittering for gjennomført klimarådgiving for å forenkle saksbehandlingen, og fordi kvitteringen ikke tilfører avgjørende informasjon for tilskuddet. Definisjonen av gjennomført rådgiving er en ferdig utarbeidet og underskrevet tiltaksplan. Landbruksdirektoratet understreker at tiltaksplanen må være vesentlig endret og oppdatert for at søker skal kunne få tilskudd til klimarådgiving i en senere søknadsomgang. Hva som menes med «vesentlig oppdatering» vil bli forklare nærmere i kommentaren til bestemmelsen.

Landbruksdirektoratet ønsker tilbakemelding angående erfaringer om dette tiltaket. Det kan bli aktuelt å invitere til et møte for å diskutere saken nærmere.

## **2.10 Generelle bestemmelser**

### **§ 45 (ny § 48) Utmåling og utbetaling av tilskudd**

Tilskuddet utmåles etter satser fastsatt årlig av statsforvalteren. Tilskuddet skal kun gis det året som tiltaket blir gjennomført. **Det kan gis tilskudd til tiltaket klimarådgeving som er gjennomført siden forrige søknadsfrist.**

*Statsforvalteren kan sette et maksbeløp for tilskudd et foretak kan innvilges per tiltak eller grupper av tiltak innenfor temaene kulturlandskap, biologisk mangfold, kulturminner- og miljøer, **jord og jordhelse**, friluftsliv, avrenning til vann, utslipp til luft eller plantevern. Avgrensingen skal fastsettes i regionalt miljøprogram.*

### **Begrunnelse for endringen:**

Tilskudd til klimarådgeving ble innført i 2021. Setningen «tilskudd skal kun gis det året som tiltaket blir gjennomført» er ikke dekkende for klimarådgeving, som også kan utføres i hele perioden mellom to søknadsomganger (og altså i kalenderåret før søknaden sendes). Derfor er det behov for å tilføye setningen som er foreslått.

Jord og jordhelse er foreslått tatt inn som eget miljøtema, og statsforvalteren kan sette maksbeløp for grupper av tiltak også innen dette miljøtemaet. Derfor tilføyes det i oppramsingen.

### **§ 46 (ny § 49) Søknad**

Foretak som søker tilskudd skal benytte søknadsskjema fastsatt av Landbruksdirektoratet.

Søknadsfristen er **15. oktober** [~~statsforvalteren kan velge å fastsette frist mellom 1. august og 20. oktober~~]. For beitelag som søker tilskudd etter [*§ Drift av beitelag*] er fristen 15. november.

Dersom søknad leveres etter fristene i første ledd, reduseres tilskuddet med 1 000 kroner per dag inntil 14 dager etter fristens utløp. Tilskuddet kan ikke overdras til eie eller pant.

### **Begrunnelse for endringen:**

Statsforvalterne har tidligere hatt mulighet til selv å fastsette søknadsfrist for søknader om regionalt miljøtilskudd. Tidligere var søknadsfristen for produksjonstilskudd 20. august, og fristene for regionalt miljøtilskudd var satt enten samme dato eller senere. Søknaden for produksjonstilskudd ble endret til 15. oktober i 2017. I den forbindelse valgte flere statsforvaltere å også flytte fristen for regionale miljøtilskudd tilsvarende. De to siste årene har det av ulike årsaker vært søknadsfrist 15. oktober for alle fylker. Dette har en flere administrative fordeler:

- Søknadsfristen blir den samme som for produksjonstilskudd. Det er lettere å forholde seg til for søkerne. (Det er per dags dato ikke teknisk mulig å få til samme system for etterregistreringer i en innsendt søknad i RMP som det er i produksjonstilskudd.)
- Det er krevende å holde fagsystemet eStil-RMP åpent over en lengre periode (opp til 3,5 måneder, som kan være tilfellet om et fylke benytter seg av muligheten til å ha søknadsfrist 1. august og et annet 20. oktober). Det er både økt fare for feil, og krever ekstra oppfølging fra Landbruksdirektoratet. Det vil også begrense tidsrommet der det er åpent for å gjøre tekniske forbedringer av systemet.
- Oppdatering av AR5 og Landbruksregisteret (LREG) utføres av kommunene. Ved inngangen til september overføres tall fra AR5 til LREG, for at de skal være oppdaterte til søknadsomgangen for produksjonstilskudd. Tidsrammene for disse oppdateringene er altså tilpasset en søknadsfrist 15. oktober. Dersom et fylke har en tidligere søknadsfrist for RMP, vil ikke oppdateringene som gjøres av kommunene finnes i datagrunnlaget som brukes for utmåling av tilskudd, noe som kan føre til feilutbetalinger eller ekstrajobb for kommunene.

Et argument mot å gjøre denne endringen er at det innskrenker fylkenes rett til å bestemme hvilken frist som er hensiktsmessig i sitt fylke. Det kan være forhold i den kommunale forvaltninga, muligheter for

kontroll m.m. som kan tale for en annen frist enn 15. oktober. Som nevnt over ser vi likevel flere fordeler med en felles frist, og anbefaler derfor denne endringen.

### **§ 49 Avkorting av tilskudd (nåværende paragraf, denne foreslås erstattet i sin helhet av § 52 og § 53 som blir vist under)**

Dersom foretaket uaktsomt eller forsettlig har

- a. drevet eller driver sin virksomhet i strid med annet regelverk for jordbruksvirksomhet, eller
- b. gitt feil opplysninger i søknaden som har eller ville dannet grunnlag for en urettmessig utbetaling av tilskuddet for seg selv eller andre,

kan hele eller deler av det samlede tilskuddet som tilfaller foretaket avkortes.

Tilskuddet kan også avkortes dersom foretaket

- a. har oversittet de frister som kommunen, statsforvalteren eller Landbruksdirektoratet har satt for å kunne utføre sine kontrollopgaver i medhold av [§ opplysningsplikt og kontroll],
- b. har brutt bestemmelser i forskrift 1. juli 1999 nr. 791 om gjødslingsplanlegging, eller
- c. ikke har ført journal over plantevernmidler foretaket har benyttet på arealene det søkes tilskudd for. Journalen skal inneholde opplysninger om navn på plantevernmiddelet som brukes, tidspunkt for behandling og dosen som er brukt, samt området og veksten som plantevernmiddelet ble brukt på. Tilskuddet kan også avkortes dersom foretaket ikke kan fremlegge slike journaler for de siste tre årene.

### **(ny § 52) Avkorting av tilskudd ved regelverksbrudd mv. (ny paragraf)**

Hele eller deler av det samlede tilskuddet kan avkortes dersom foretaket

- a. uaktsomt eller forsettlig har drevet eller driver sin virksomhet i strid med annet regelverk for jordbruksvirksomhet.
- b. har brutt bestemmelser i forskrift 1. juli 1999 nr. 791 om gjødslingsplanlegging, eller ikke har ført journal over plantevernmidler som foretaket har benyttet på arealene det søkes tilskudd for. Journalen skal inneholde opplysninger om navn på plantevernmiddelet som brukes, tidspunkt for behandling og dosen som er brukt, samt området og veksten som plantevernmiddelet ble brukt på. Tilskuddet kan også avkortes dersom foretaket ikke kan fremlegge slike journaler for de siste tre årene.
- c. i tilknytning til jordbruksarealet det disponerer ikke har vegetasjonssone på minst to meter mot vassdrag med årssikker vannføring, målt horisontalt fra vassdragets normalvannstand. Vegetasjonssonen kan ikke jordarbeides.
- d. på eller i tilknytning til arealet foretaket disponerer, foretar inngrep som forringer kulturlandskapet. Det kan likevel bare avkortes for inngrep på eiendom som foretaket helt eller delvis disponerer. Dersom annet regelverk ikke er til hinder for det, kan kommunen likevel forhåndsgodkjenne inngrepet dersom det avhjelper betydelige driftsmessige ulemper.

### **Begrunnelse for endringene:**

*Om oppdeling i to paragrafer:* Den opprinnelige § 49 *Avkorting av tilskudd* inneholdt både bestemmelser for avkorting ved regelverksbrudd, feilopplysninger og fristoversittelse. I forskrift om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket (FOR-2014-12-19-1817) (heretter kalt PT-forskriften) er dette delt på to paragrafer. Det er store likheter mellom PT-forskriften og de regionale miljøtilskudd-forskriftene når det gjelder generelle bestemmelser. Dette sikrer lik behandling av produksjonstilskudd- og miljøtilskuddssøknader på disse områdene, så langt det er hensiktsmessig. Det letter også arbeidet for kommunene som er vedtaksmyndighet for begge ordninger. Dette taler for å gjøre samme oppdelingen i de regionale miljøtilskudd-forskriftene. I tillegg antar Landbruksdirektoratet en oppdeling i to kortere paragrafer vil gjøre det lettere for saksbehandlerne i kommunene å benytte dem, og det vil også gå enda

tydeligere fram om avkortingen i en sak skyldes et regelverksbrudd mv., eller en feilopplysning/fristoversittelse. Oppdeling av paragrafen ble ytterligere aktualisert som følge av at Landbruksdirektoratet ønsker å få inn forringelse av kulturlandskapet og brudd på bestemmelsene om vegetasjonssone som avkortingsgrunner (mer om dette under). Dersom det skulle vært inntatt i den nåværende paragrafen ville den ha blitt enda mer omfattende, noe som etter vårt syn ville vært uheldig av hensyn til både saksbehandlere og foretak/bønder.

*Om bokstav a og b:* Bokstav a gjelder drift i strid med annet regelverk for jordbruksvirksomhet. Bokstav b gjelder brudd på bestemmelser om gjødslingsplanlegging eller plantevernjournal. For bokstav a og b i den nye paragrafen er det ikke gjort endringer i forhold til nåværende ordlyd. Disse bestemmelsene er altså videreført uforandret. Landbruksdirektoratet bemerker at det på et senere tidspunkt vil vurderes å gjøre endringer i kommentarer til regelverk vedrørende punkt b, for å bedre få fram hvordan denne skal forstås for regionale miljøtilskudd.

*Om bokstav c og d, og «kan» vs «skal»:* I bestemmelsens bokstav c er det foreslått inntatt mulighet for avkorting dersom kravet til vegetasjonssone på minst to meter mot vassdrag ikke er oppfylt. I tillegg er det i bokstav d foreslått inntatt mulighet for avkorting dersom det foretas inngrep som forringer kulturlandskapet.

I dagens § 49 er det fastsatt at hele eller deler av det samlede tilskuddet kan avkortes. Dette foreslås beholdt i ny § 52. Dette innebærer at det kan avkortes dersom foretaket har brutt reglene i bokstav a til d.

Reglene i bokstav c og bokstav d, om henholdsvis vegetasjonssoner og forringelse av kulturlandskapet, er foreslått inntatt i miljøtilskudd-instruksen for at denne skal harmonere med det som fremkommer av PT-forskriften, se PT-forskriftens § 4 tredje og fjerde ledd. I PT-forskriften går det frem at areal- og kulturlandskapstilskuddet skal avkortes ved brudd på krav om vegetasjonssone eller ved forringelse av kulturlandskapet.

Ved fastsettelsen av bestemmelsen i PT-forskriftens § 4 tredje og fjerde ledd, var det en forutgående diskusjon om bestemmelsene skulle være «kan»- eller «skal»-bestemmelse. I høringsutkastet la departementet opp til en skjønsmessig adgang til avkorting, det vil si en «kan»-bestemmelse. Etter høringsrunden ble det derimot endret til en «skal»-bestemmelse.

Ved utarbeidelse av ny § 52 i miljøtilskudd-instruksen har vi tatt stilling til om det *kan* avkortes for brudd på vegetasjonssoner og forringelse av kulturlandskapet, eller om det *skal* avkortes for dette. Vi har landet på at det er tilstrekkelig og hensiktsmessig at dette gjøres til «kan»-bestemmelser.

Reglene om avkorting ved brudd på vegetasjonssone og forringelse i kulturlandskapet passer etter vår vurdering godt inn i bestemmelsen i § 52 om Avkorting av tilskudd ved regelverksbrudd. Dette begrunner vi med at reglene i bokstav a–d alle omhandler regelverksbrudd. Bestemmelsens første ledd første setning sier at «hele eller deler av det samlede tilskuddet kan avkortes dersom foretaket». Ved innplassering av bestemmelsene om vegetasjonssone og forringelse av kulturlandskapet er det mest oversiktlig at også brudd på disse «kan» føre til avkorting. Det er etter vårt syn unødvendig kompliserende for forvaltningen om noen av reglene i § 52 skal være «skal»-bestemmelser, mens andre skal være «kan»-bestemmelser. Det gir etter vårt syn god sammenheng at bestemmelsen om avkorting ved regelverksbrudd og bestemmelsen om avkorting ved feilopplysninger og fristoversittelse begge forblir «kan»-bestemmelser.

Eventuelt kunne man delt opp § 52 til to separate bestemmelser om regelverksbrudd, der den ene var en «skal»-bestemmelse (for vegetasjonssone og forringelse av kulturlandskapet) og den andre var en «kan»-bestemmelse (for drift i strid med annet regelverk for jordbruksvirksomhet og brudd på bestemmelser i forskriften om gjødselplanlegging). Etter vårt syn er det mest hensiktsmessig å samle reglene som fremkommer av bokstav a–d i en bestemmelse, i stedet for å dele disse opp i to bestemmelser. Én bestemmelse med samme inngangsvilkår gir en enklere saksbehandling for forvaltningen, sammenlignet med to bestemmelser med ulikt inngangsvilkår.

Videre er det også etter vårt syn uklart hvilken virkning «skal» får for forvaltningens avkortingspraksis, sammenlignet med «kan». Etter vårt syn vil ikke valget av «skal» fremfor «kan» være avgjørende for

forvaltningens praktisering av bestemmelsen, da det uansett vil være en skjønnsmessig vurdering av om avkorting er aktuelt som følge av brudd på bestemmelsene i bokstav a–d. Ved fastsettelse av en kan-bestemmelse vil det i veiledningsmateriell til forvaltningen legges vekt på at avkorting alltid skal vurderes, på samme måte som for de andre forholdene som § 52 dekker.

Det vil for regionale miljøtilskudd kunne være liten sammenheng mellom overtredelsene (kantsone, inngrep i kulturlandskap) og tiltaket det gis tilskudd for, som følge av at regionale miljøtilskudd er en ordning med mange ulike tiltak. Tiltakene faller under ulike miljøtema. For eksempel er det liten sammenheng mellom brudd på kantsonekravet og tiltaket «Drift av seter». Det kan dermed være tilfeller der det ikke er forholdsmessig å avkorte tilskuddet. For produksjonstilskudd er avkortingen kun knyttet til areal- og kulturlandskapstilskuddet (som kravene åpenbart har sammenheng med), og påvirker ikke andre tilskudd etter samme forskrift. Denne forskjellen som her er påpekt taler for en kan-bestemmelse for regionale miljøtilskudd, da «kan» gir større fleksibilitet i anvendelsen av avkortingsregelen. Etter vår vurdering gir en «kan»-bestemmelse forvaltningen mulighet til å reagere ut fra bruddets omfang og konsekvenser, og at dette gjør det enklere å ta tak i saker der det foreligger regelverksbrudd. Dersom en velger en skal-bestemmelse er det risiko for at den skjønnsmessige vurderingen av om avkorting skal skje blir flyttet over til om det har skjedd et regelverksbrudd, jf. bokstav a–d. Etter vårt syn er det en mulig uheldig konsekvens av å lage en «skal»-bestemmelse.

Det er også vår oppfatning at en «kan»-bestemmelse vil gjøre at avkorting ved regelverksbrudd begrenses til de overtredelser som er av en viss grad av alvorlighet. Det kan fort bli svært ressurskrevende om forvaltningen «skal» avkorte i alle tilfeller der man avdekker regelverksbrudd, jf. bokstav a–d. Det bør være mulig å avstå fra avkorting i de mer trivielle overtredelsene, med særlig tanke på ressursbruk og effektivitet i forvaltningens arbeid. Selv om det kan være lite som tilsier at RMP-tilskuddet ikke skal avkortes ved regelverksbrudd, er det etter vår mening derfor gode grunner til å la bestemmelsen i § 52 være en «kan»-bestemmelse.

Vi har vurdert om kravet til forholdsmessighet ut fra omfang og konsekvens vil kunne ivaretas gjennom størrelsen av avkortningen, men er av den oppfatning at dette ikke i tilstrekkelig grad vil avhjelpe de problemer en plikt til å avkorte ved regelverksbrudd medfører.

### **§ 53 Avkorting av tilskudd ved feilopplysninger og fristoversittelse (ny paragraf)**

Dersom foretaket uaktsomt eller forsettlig har gitt feil opplysninger i søknaden som har eller ville dannet grunnlag for en urettmessig utbetaling av tilskuddet for seg selv eller andre, kan hele eller deler av det samlede tilskuddet som tilfaller foretaket avkortes.

Dersom foretaket har oversittet de frister som kommunen, statsforvalteren eller Landbruksdirektoratet har satt for å kunne utføre sine kontrolloppgaver i medhold av [§ opplysningsplikt og kontroll], kan tilskuddet avkortes.

#### **Begrunnelse for endringen:**

Som nevnt i begrunnelsen for endringen for ny § 52 over ønsker Landbruksdirektoratet å dele opp den opprinnelige bestemmelsen om avkorting av tilskudd (nåværende § 49). Se begrunnelse over. Ordlyden vedrørende avkorting ved feilopplysninger og avkorting ved fristoversittelse er lik som i nåværende paragraf. Det legges heller ikke opp til endringer i forståelsen av disse. Landbruksdirektoratet legger opp til at denne bestemmelsen også er en kan-bestemmelse, da dette gir god sammenheng med regelen om avkorting av tilskudd ved regelverksbrudd.

## **3 Utforming av tiltaksbestemmelsene**

*Retningslinjene for utarbeidelse av de regionale forskriftene er uendret fra forrige versjon av instruks for regionale miljøtilskudd, med unntak av enkelte språklige rettelser. Vi gjengir retningslinjene her, da det vil være en del av den oppdaterte instruksen og nødvendig for å forstå forskriftsmalens utforming.*

### 3.1 Instruksens innhold og oppbygging

Instruksen fastsetter alle tiltak det kan søkes tilskudd for. I hver tiltaksbestemmelse er det angitt sentrale vilkår for at tilskudd skal kunne gis. Samtidig er det bestemt hvilke regionale tilpasninger statsforvalteren kan gjøre og hvilke tilpasninger statsforvalteren *skal* gjøre.

Det er nødvendig med regionale tilpasninger for enkelte tiltak. En regional tilpasning kan eksempelvis være at fylket bestemmer nærmere hva slags arealer gitte tiltak kan bli utført på. For eksempel er det behov for at statsforvalteren bestemmer hva slags type biologiske verdier man ønsker å ivareta regionalt gjennom tiltaket *Skjøtsel av biologisk verdifulle arealer*. Enkelte tiltak må i større grad tilpasses regionalt, for å sikre tilfredsstillende målretting av tilskuddet. Et eksempel er tiltaket *Friarealer for gås i Trøndelag og Nordland*.

Instruksen legger derfor opp til at tiltakene kan tilpasses regionalt i de tilfeller hvor det er nødvendig for å sikre god målretting av tilskuddene. Samtidig er det gitt klare føringer på hva slike regionale tilpasninger kan gå ut på, for å sikre likebehandling og rettsikkerhet for den som søker tilskudd, samt en enklere forvaltning. I kommentarene til bestemmelsene er det gitt klare formålsangivelser som setter rammer for vilkårene som kan stilles regionalt. Der det er satt tekst i kursiv er det åpnet for regionale tilpasninger, ellers skal teksten inntas uendret i regional forskrift. Dersom en tiltaksbestemmelse henviser til en annen, er denne angitt i kursiv og klammeparentes for at nummerering skal bli riktig i henhold til den regionale forskriften.

Forvaltningens adgang til å stille vilkår til sine avgjørelser følger av den alminnelige vilkårlæren. Et hovedtrekk med vilkårlæren er at vilkårene som stilles må være proporsjonale med det formål som søkes oppnådd, og ikke være urimelig tyngende. Dette innebærer at de vilkårene som fastsettes regionalt ikke kan gå lengre enn formålet med tilskuddet. Slik blir formålsangivelsen i kommentarene styrende for forvaltningens fortolkning av de regionale fastsatte bestemmelser. Kommentarene vil også være sentrale ved utarbeidelsen av veiledningsmaterieell til søkere av miljøtilskudd.

### 3.2 Utforming av tiltaksbestemmelsen

I det følgende er det beskrevet i detalj hva som skal inntas i de regionale forskriftene.

Forskriften skal inneholde:

#### 1. Tiltak og tiltaksklasser det gis tilskudd for

Med tiltak menes tiltakene slik de fremkommer av den nasjonale instruks. Fylkene kan ikke lage egne tiltak eller tiltaksklasser.

Statsforvalteren står fritt til å velge ut hvilke tiltaksklasser som skal gjelde i regional forskrift, om ikke annet er bestemt. Tiltaksklasser er underkategorier for hvert tiltak, som angir nærmere avgrensning for tiltaket eller hvordan skjøtselen skal foregå. Tiltaksklassene kan ha ulik sats.

#### 2. Områder eller arealer tiltaket gjelder for

Statsforvalteren må vurdere om det er behov for å avgrense tiltak til å gjelde gitte områder, eller om tiltaket kan tildeles tilskudd i hele fylket så fremt man oppfyller vilkårene. For noen tiltak *skal* statsforvalteren avgrense nærmere. Dette gjelder beite/slått av verdifulle jordbrukslandskap, skjøtsel av biologisk verdifulle arealer, skjøtsel av utvalgte naturtyper, friarealer for gås, tilrettelegging av hekke- og beiteområder for fugl, skjøtsel av kulturhistoriske viktige områder, samt alle tiltak under avrenning til vann med unntak av fangdam.

Utvelgelsen kan vises geografisk i kart eller angis som en områdebeskrivelse, f.eks. at tilskuddet kun kan gis til øyer eller setervoller. Det skal uansett fremgå tydelig av forskriften hvilke områder eller arealer foretaket kan søke tilskudd for.

### **3. Nærmere bestemmelser for tiltaket der det er bestemt at statsforvalteren skal eller kan fastsette disse**

Det fremgår av hver enkelt paragraf om statsforvalteren *skal* fastsette nærmere bestemmelser for tiltaket. Bestemmelsene skal ikke gå lenger enn nødvendig for å oppnå formålet med tiltaket.

Videre fremgår det når statsforvalteren *kan* velge å fastsette nærmere bestemmelser. Regionale bestemmelser kan for eksempel være nødvendig for å målrette beitetilskuddene i fylkene. Varighet og tidspunkt for beiting kan tilpasses med regionale krav for å oppnå hensiktsmessig beitetrykk.

Statsforvalteren kan for de fleste tiltak sette nedre eller øvre grense for antall dyr, dekar, stykk eller meter det kan gis tilskudd for. Slike avgrensninger vil primært gjøres av budsjettensyn, men det kan også være tilfeller der det anses uhensiktsmessig å tildele tilskudd for foretak som gjennomfører tiltak i et lite omfang, eller der man ikke oppnår særlig økt miljøgevinst ved større omfang. Statsforvalteren kan også avgrense maksbeløp på utbetaling per tiltak eller for flere tiltak innenfor samme miljøtema.

### **4. Hvilke tilskudd som ikke kan gis på samme areal**

Det er flere utfordringer med å avgrense nøyaktig hvilke tiltak som kan gis i kombinasjon på nasjonalt nivå. I instruksen er det derfor lagt opp til at det er statsforvalteren som må avgrense dersom flere tilskudd ikke kan gis på samme areal. Dette må i så fall angis som et ledd i den enkelte forskriftsbestemmelse. Eksempel: Det gis ikke tilskudd for [tiltak x] på samme areal hvor det gis tilskudd for [tiltak xx]. I mange tilfeller vil tiltak på samme areal være gjensidig utelukkende. En kan da se for seg at søker ikke vil være berettiget tilskudd for det ene tilskuddet. I noen tilfeller, er tildeling av tilskudd forutsatt at man har gjort et annet tiltak på arealet (for eksempel brenning av kystlynghei). Dette er da spesifisert i bestemmelsene i forskriftsmalen.

## 4 Forslag til ny forskriftsmal

*Forskriftmalen kommer også til å foreligge på nynorsk.*

### **Forskrift om regionale miljøtilskudd i jordbruket, [navn på region].**

**Tittel:** «Forskrift om regionale miljøtilskudd i jordbruket, [navn på region].»

**Hjemmel** «LOV-1995-05-12-23-§3, LOV-1995-05-12-23-§18, FOR-2018-11-23-1751 delegering av myndighet til statsforvalteren etter jordloven § 18 gitt av Landbruks- og matdepartementet»

### **Kapittel 1 Innledende bestemmelser**

#### **§ 1 Formål**

Formålet med tilskudd etter forskriften er å bidra til å ivareta jordbruket sitt kulturlandskap, biologisk mangfold, kulturmiljøer og -minner, jord og jordhelse, tilgjengelighet i jordbrukslandskapet, samt redusere bruk av plantevernmidler og utslipp til luft og avrenning til vann fra jordbruket.

#### **§ 2 Virkeområde**

Forskriften gjelder i [navn på region] fylke.

#### **§ 3 Grunnvilkår**

Tilskudd etter denne forskriften kan gis til

- a. foretak som har gjennomført tiltak på arealer de disponerer i søknadsåret eller gjennomført klimarådgiving siden forrige søknadsfrist. Foretaket må drive vanlig jordbruksproduksjon på én eller flere landbrukseiendommer, og må være registrert i Enhetsregisteret.
- b. beitelag kan søke tilskudd for drift etter [§ Drift av beitelag]. Med beitelag menes i denne forskriften sammenslutninger som er registrert som samvirkeforetak eller forening i Enhetsregisteret, og som har til hovedformål å samarbeide om hensiktsmessige fellesløsninger innen beitebruk og god utnyttelse av utmarksbeite.



## Kapittel 2 Kulturlandskap

### § 4 Drift av bratt areal

Det kan gis tilskudd for drift av jordbruksareal med hellingsgrad på [1:5 eller brattere, eller 1:3 eller brattere] for å ivareta kulturlandskapet.

*Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall dekar per foretak det kan gis tilskudd for.*

*Tiltaksklasser\*: overflatedyrka og fulldyrka 1:3, overflatedyrka og fulldyrka 1:5, fruktdyrking 1:3, fruktdyrking 1:5, innmarksbeite 1:3, innmarksbeite 1:5, beiting i kombinasjon med beitepussing av bratt areal 1:3, beiting i kombinasjon med beitepussing av bratt areal 1:5.*

*Alle fylker skal ha tilskudd til drift av bratt areal, jmf. Jordbruksoppgjøret 2018. Tilskuddet kan ikke avgrenses til gitte områder, dvs. at tiltaksklassene overflatedyrka og fulldyrka 1:3 og overflatedyrka og fulldyrka 1:5 må benyttes i hele fylket. Statsforvalteren kan velge hvorvidt de øvrige tiltaksklassene skal nyttes. Unntak fra dette gjelder de geografiske områdene som før utgjorde fylkene Østfold, Akershus, Vestfold, og Finnmark, hvor statsforvalteren kan bestemme om det skal gis tilskudd eller ikke.*

*Dersom statsforvalteren benytter tiltaksklassene «beiting i kombinasjon med beitepussing av bratt areal 1:3» og «beiting i kombinasjon med beitepussing av bratt areal 1:5» skal tiltaksklassene «overflatedyrka og fulldyrka 1:3» og «overflatedyrka og fulldyrka 1:5» avgrenses til å kun gjelde slått.*

Tilskuddet utmåles per dekar.

### § 5 Drift av beitelag

Det kan gis tilskudd for drift av beitelag som oppfyller vilkårene i § 3b.

*Statsforvalteren kan fastsette nærmere bestemmelser om antall medlemmer i beitelaget, krav til tilsyn med dyrene på beite, varighet av beitingen og årlig rapportering om driften.*

*Tiltaksklasser: storfe/hest, småfe.*

Tilskuddet utmåles per dyr sluppet på utmarksbeite.

### § 6 Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark

Det kan gis tilskudd for beiting av verdifulle jordbruksarealer.

*Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall dekar eller dyr det kan gis tilskudd for. Statsforvalteren kan fastsette nærmere bestemmelser om beitetrykk og varighet av beitingen. Statsforvalteren skal bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for.*

*Statsforvalteren kan bestemme om tilskuddet skal utmåles per dekar eller per dyr.*

### § 7 Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i utmark

Det kan gis tilskudd for beiting av verdifulle jordbrukslandskap i utmark.

*Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall dyr det kan gis tilskudd for. Statsforvalteren kan fastsette nærmere bestemmelser om varighet av beitingen. Statsforvalteren skal bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for.*

*Tiltaksklasser: storfe/hest, småfe*

Tilskuddet utmåles per dyr.

**§ 8 Slått av verdifulle jordbrukslandskap**

Det kan gis tilskudd for slått av fulldyrka eller overflatedyrka areal for å opprettholde verdifulle jordbrukslandskap.

*Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd for. Statsforvalteren skal bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for.*

Tilskuddet utmåles per dekar.

**§ 9 Skjøtsel av [åkerholmer og gårdsdammer]**

Det kan gis tilskudd for slått, rydding eller beiting for å hindre gjengroing av [åkerholmer og gårdsdammer]. Arealet det gis tilskudd for skal ikke være gjødslet.

*Statsforvalteren kan sette øvre grense for hvor mange åkerholmer eller gårdsdammer det kan gis tilskudd for. Statsforvalteren kan bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for.*

Tilskuddet utmåles per stykk.

## Kapittel 3 Biologisk mangfold

### § 10 Slått av [slåttemyr og slåttemark]

Det kan gis tilskudd for slått av [slåttemark og slåttemyr] som er gjennomført slik at naturtypen blir ivaretatt eller forbedret. Arealet det gis tilskudd for skal ikke være gjødslet, jordarbeidet eller sprøytet med plantevernmidler. Arealene skal være registrert i miljødatabasen Naturbase.

*Statsforvalteren kan bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd for.*

*Tiltaksklasse: svært viktig, viktig, lokalt viktig.*

Tilskuddet utmåles per dekar.

### § 11 Beiting av kystlynghei

Det kan gis tilskudd for beiting av kystlynghei som er gjennomført slik at naturtypen blir ivaretatt eller forbedret. Arealet det gis tilskudd for skal ikke være gjødslet, jordarbeidet eller sprøytet med plantevernmidler. Kystlyngheia skal være registrert i miljødatabasen Naturbase eller kartlagt og registrert av statsforvalteren.

*Statsforvalteren kan bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for, og fastsette nærmere bestemmelser om beitetrykk og varighet av beitingen. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall dekar eller dyr det kan gis tilskudd for.*

*Tiltaksklasse: Svært viktig, viktig, lokalt viktig.*

Tilskuddet utmåles per dekar eller dyr.

### § 12 Brenning av kystlynghei

Det kan gis tilskudd for brenning av kystlynghei som er gjennomført slik at naturtypen blir ivaretatt eller forbedret. Tilskuddet kan bare gis som et tillegg til tilskudd etter [§ Beiting av kystlynghei].

*Statsforvalteren kan fastsette nærmere bestemmelser for tiltaket, herunder bestemmelser om gjennomføring av brenningen. Statsforvalteren kan bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd for.*

Tilskuddet utmåles per dekar.

### § 13 Skjøtsel av biologisk verdifulle arealer

Det kan gis tilskudd for [slått eller beite] av [biologisk verdifulle arealer] som er gjennomført slik at det biologiske mangfoldet blir ivaretatt eller forbedret. Arealet det gis tilskudd for skal ikke være gjødslet, jordarbeidet eller sprøytet med plantevernmidler.

*Statsforvalteren skal bestemme hvilke arealer eller områder tilskuddet gjelder for. Statsforvalteren kan også fastsette nærmere bestemmelser for tiltaket, herunder bestemmelser om beitetrykk og varighet av beitingen. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd for.*

*Tiltaksklasser: slått, beiting.*

Tilskuddet utmåles per dekar.

### § 14 Skjøtsel av trua naturtyper

Det kan gis tilskudd for [slått eller beite] av [trua naturtyper] i jordbrukslandskapet som er gjennomført slik at det biologiske mangfoldet i naturtypen blir ivaretatt eller forbedret. Arealet det gis tilskudd for skal ikke være gjødslet, jordarbeidet eller sprøytet med plantevernmidler. Arealene skal være registrert i miljødatabasen Naturbase.

*Statsforvalteren skal bestemme hvilke trua naturtyper tilskuddet gis for. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd for, samt bestemmelser om beitetrykk og varighet av beitingen. Statsforvalteren kan bestemme hvilke områder i fylket tilskuddet gjelder for.*

*Tiltaksklasse: Slått/rydding, beiting.*

Tilskuddet utmåles per dekar.

#### **§ 15 Skjøtsel av styvingstrær**

Det kan gis tilskudd for styving av trær som er gjennomført på en skånsom måte slik at trærnes særpreg og biologiske mangfold blir ivarettatt.

*Statsforvalteren kan bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall trær det kan gis tilskudd for.*

Tilskuddet utmåles per stykk.

#### **§ 16 Soner for pollinerende insekter**

Det kan gis tilskudd til å så pollinatorvennlige frøblandinger og/eller skjøtte pollinatorvennlige soner på jordbruksareal [eller soner som grenser til jordbruksareal]. Sonene må ha pollinatorvennlige blomster gjennom vekstsesongen. Frøblandingen skal ikke inneholde arter som er vurdert til å ha potensielt høy risiko, høy risiko eller svært høy risiko jamfør Fremmedartslista. Arealet det gis tilskudd for skal ikke være gjødslet eller sprøytet med plantevernmidler.

*Statsforvalteren kan bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for. Statsforvalteren fastsetter nærmere bestemmelser for tiltaket. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall meter det kan gis tilskudd for.*

*Tiltaksklasser: høy sats, lav sats.*

Tilskuddet utmåles per meter.

#### **§ 17 Friarealer for gås i Trøndelag og Nordland**

Det kan gis tilskudd for fulldyrka og overflatedyrka gras- og kornarealer som stilles til disposisjon for beitende hvitkinngås eller kortnebbgås i Trøndelag og Nordland.

*Statsforvalteren skal fastsette nærmere bestemmelser for tiltaket, inkludert i hvilke områder tilskuddet skal gjelde. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd for.*

*Tiltaksklasser: Særlig tilrettelegging, høyt beitetrykk, moderat beitetrykk, lavt beitetrykk.*

Tilskuddet utmåles per dekar.

#### **§ 18 Tilrettelegging av hekke- og beiteområder for fugl**

Det kan gis tilskudd for å legge til rette for hekking og beiting av fugler på eller i tilknytning til jordbruksarealer.

*Statsforvalteren skal fastsette nærmere bestemmelser for tiltaket, inkludert i hvilke områder tilskuddet skal gjelde. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd for.*

*Tiltaksklasser: Høy tilrettelegging, lav tilrettelegging*

Tilskuddet utmåles per dekar.

## Kapittel 4 Kulturminner og kulturmiljøer

### § 19 Drift av seter

Det kan gis tilskudd for drift av seteranlegg med melkeproduksjon. Produksjonsperioden skal vare minst seks uker per sesong. Melken som blir produsert skal leveres til meieri eller foredles på setra. Produksjonen skal tilsvare minimum 45 liter kumelk, 25 liter geitemelk eller 15 liter sauemelk i døgnet per seter.

*Statsforvalteren skal definere hva som regnes som seter.*

Tiltaksklasser: egen foredling, levering til meieri

Tilskuddet utmåles per seter, og fordeles på antall foretak som har dyr på setra.

### § 20 Besøksseter

Det kan gis tilskudd for seterdrift tilrettelagt for turisme i form av bevertning, formidling, overnatting eller kulturtilbud.

*Statsforvalteren skal fastsette nærmere bestemmelser for tiltaket.*

Tilskuddet utmåles per seter, fordelt på antall foretak som har dyr på setra.

### § 21 Skjøtsel av automatisk fredete kulturminner

Det kan gis tilskudd for skjøtsel av [automatisk fredete kulturminner] etter lov av 9. juni 1978 nr. 50 lov om kulturminner § 4, som grenser til jordbruksarealer. Skjøtselen skal være gjennomført slik at kulturminnet blir ivaretatt og er synlig i jordbrukslandskapet. Kulturminnet skal være registrert i kulturminnebasen Askeladden.

*Statsforvalteren kan bestemme hvilke områder tilskuddet skal gjelde for, samt hvilke automatisk fredete kulturminner som skal være tilskuddsberettiget. Statsforvalteren kan stille krav til beitetrykk eller til størrelsen av arealet som skal skjøttes rundt kulturminnet. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd for.*

*Tiltaksklasser: beiting, slått.*

Tilskuddet utmåles per dekar.

### § 22 Skjøtsel av enkeltstående automatisk fredete kulturminner

Det kan gis tilskudd for skjøtsel av [enkelstående automatisk fredete kulturminner] etter lov av 9. juni 1978 nr. 50 lov om kulturminner § 4, som grenser til jordbruksarealer. Skjøtselen skal være gjennomført slik at kulturminnet blir ivaretatt og er synlig i jordbrukslandskapet. Kulturminnet skal være registrert i kulturminnebasen Askeladden.

*Statsforvalteren kan bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for i regional forskrift, samt hvilke automatisk fredete kulturminner som skal være tilskuddsberettiget. Statsforvalteren kan stille krav til beitetrykk eller til størrelsen av arealet som skal skjøttes rundt kulturminnet. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall kulturminner det kan gis tilskudd for.*

*Tiltaksklasser: beiting, slått.*

Tilskuddet utmåles per stykk.

**§ 23 Skjøtsel av [steingjerder, bakkemurer, geiler/fegater/buveier, trekker og alléer]**

Det kan gis tilskudd for skjøtsel langs [steingjerder, bakkemurer, geiler/fegater/buveier, trekker og alléer] som grenser til jordbruksarealer. Skjøtselen skal være gjennomført slik at kulturminnet blir ivaretatt og er synlig i jordbrukslandskapet.

*Statsforvalteren kan bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for, samt nærmere angi kriterier for hvilke typer kulturminner som skal være tilskuddsberettiget. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall meter det kan gis tilskudd for.*

*Tiltaksklasser: bakkemurer, steingjerder, geiler/fegater/buveier, trekker/alleer.*

Tilskuddet utmåles per meter.

**§ 24 Skjøtsel av nyere tids rydningsrøyser**

Det kan gis tilskudd for skjøtsel langs rydningsrøyser som ikke er automatisk fredet og som grenser til jordbruksarealer. Skjøtselen skal være gjennomført slik at kulturminnet blir ivaretatt og er synlig i jordbrukslandskapet. Rydningsrøysa skal være registrert i kulturminnebasen Askeladden.

*Statsforvalteren kan bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall rydningsrøyser det kan gis tilskudd for.*

Tilskuddet utmåles per stykk.

**§ 25 Skjøtsel av kulturhistoriske områder**

Det kan gis tilskudd for [beiting, slått eller rydding] av jordbruksarealer innenfor utvalgte områder av kulturhistorisk verdi, som er gjennomført slik at områdets kulturhistoriske preg blir ivaretatt.

*Statsforvalteren skal bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd for*

*Tiltaksklasser: beiting, slått/rydding.*

Tilskuddet utmåles per dekar.

## Kapittel 5 Friluftsliv

### **§ 26 Vedlikehold av turstier i jordbrukslandskapet**

Det kan gis tilskudd for vedlikehold og merking av turstier for delen av stien som går over jordbruksareal.

Turstien skal være åpen for allmenn ferdsel.

*Statsforvalteren kan fastsette nærmere bestemmelser for tiltaket. Statsforvalteren kan bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for, samt sette nedre eller øvre grense for antall meter det kan gis tilskudd for.*

*Tiltaksklasser: Høy tilrettelegging, Lav tilrettelegging*  
Tilskuddet utmåles per meter.

## Kapittel 6 Avrenning til vann

### **§ 27 Ingen jordarbeiding om høsten**

Det kan gis tilskudd for arealer med korn, oljevekster, belgvekster, frøeng siste høstingsår, grønn gjødsling og grønnfôrvekster dersom arealet ikke jordarbeides om høsten. Arealet skal ikke jordarbeides før 1. mars året etter søknadsåret. Halmen på disse arealene skal ikke brennes.

*Statsforvalteren skal bestemme prioriterte områder for tilskuddet.*

*Tiltaksklasser: erosjonsrisikoklasse 1, erosjonsrisikoklasse 1 med dråg, erosjonsrisikoklasse 2, erosjonsrisikoklasse 2 med dråg, erosjonsrisikoklasse 3, erosjonsrisikoklasse 4*

Tilskuddet utmåles per dekar.

### **§ 28 Gras på arealer utsatt for flom og erosjon**

Det kan gis tilskudd for å dyrke flerårige vekster på åkerarealer som er særlig utsatte for flom og erosjon. Vekstene skal være godt etablert om høsten i søknadsåret. Ved fornying skal jordarbeiding og såing skje mellom 1. mars og 1. juli.

*Statsforvalteren skal bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd for.*

Tilskuddet utmåles per dekar.

### **§ 29 Ingen jordarbeiding på flomutsatte arealer**

Det kan gis tilskudd for flomutsatte og vassdragsnære arealer som ikke jordarbeides innenfor [periode fastsatt av statsforvalteren]. Tilskuddet kan gis som et tillegg til arealer som oppfyller vilkårene etter [§ ingen jordarbeiding om høsten].

*Statsforvalteren skal bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd for.*

Tilskuddet utmåles per dekar.

### **§ 30 Direktesådd høstkorn og høstoljevekster**

Det kan gis tilskudd for å direkte så høstkorn og høstoljevekster uten forstyrrelse av jorda mellom såradene.

*Statsforvalteren skal bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd for.*

Tilskuddet utmåles per dekar.

### **§ 31 Grasdekte vannveier og grasstriper i åker**

Det kan gis tilskudd for flerårig grasdekke i dråg på åkerarealer. Grasdekket skal ha en bredde på minimum seks meter. Vekstene skal være godt etablert om høsten i søknadsåret.

Tilskudd kan også gis for grasdekke på tvers av fallet i lange hellinger. Grasdekket skal ha en bredde på minimum to meter.

Ved fornying skal jordarbeiding og såing skje mellom 1. mars og 1. juli.



*Statsforvalteren skal bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall meter det kan gis tilskudd for.*

*Tiltaksklasser: korn, potet/grønnsaker.*

Tilskuddet utmåles per meter.

### **§ 32 Grasdekt kantsone i åker**

Det kan gis tilskudd for flerårig grasdekke langs kanten mot vassdrag på åkerareal.

Sonen det gis tilskudd for skal være der hvor helningsforholdene tilsier at det er økt risiko for at avrenning fra åkeren når ut i vassdraget. Den skal ha en bredde på minimum åtte meter, målt fra vassdragets normalvannstand, der minst seks meter ligger på fulldyrka areal. Vekstene skal være godt etablert om høsten i søknadsåret. Arealene skal ikke gjødsles eller sprøytes, og skal slås, beites eller pusses i søknadsåret. Ved fornying skal jordarbeiding og såing skje mellom 1. mars og 1. juli.

*Statsforvalteren skal bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall meter det kan gis tilskudd for.*

*Tiltaksklasser: korn/oljevekster/belgvekster, potet/grønnsaker.*

Tilskuddet utmåles per meter.

### **§ 33 Kantsone i eng**

Det kan gis tilskudd for å ha en kantsone i eng langs kanten mot vassdrag som ikke er gjødslet eller sprøytet i søknadsåret. Sonen det gis tilskudd for skal ha en bredde på minimum seks meter, målt fra vassdragets normalvannstand, der minst fire [to meter] ligger på fulldyrka eller overflatedyrka areal. Avstand mellom vassdrag og gjødsselfri kantsone kan ikke være mer enn 8 meter. Kantsonen skal høstes ved slått eller beiting i søknadsåret. Ved fornying skal jordarbeiding og såing skje mellom 1. mars og 1. juli.

*Statsforvalteren skal bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall meter det kan gis tilskudd for.*

Tilskuddet utmåles per meter.

### **§ 34 Fangdam**

Det kan gis tilskudd for fangdam som er etablert på eller i tilknytning til jordbruksareal. Fangdammen skal ha tilfredsstillende renseeffekt som reduserer avrenning av jordpartikler og næringsstoffer til vann og vassdrag.

Tilskuddet utmåles per dekar.

## Kapittel 7 Utslipp til luft

### **§ 35 Bredspredning av all husdyrgjødsel om våren og eller i vekstsesongen**

Det kan gis tilskudd for spredning av husdyrgjødsel og biorest på eng eller i voksende kulturer om våren eller i vekstsesongen. *[Dersom statsforvalteren fastsetter frist: Siste frist for spredning er (dato)].* Arealet skal høstes ved slått eller beiting etter siste spredning i søknadsåret. Det skal minimum spres 5 kg total-Nitrogen i husdyrgjødsel per dekar. Tilskudd kan bare gis dersom all husdyrgjødsel som foretaket disponerer spres om våren eller i vekstsesongen.

Foretaket skal ha skiftenoteringer som viser sprededato og gjødselmengde spredd per dekar.

*Statsforvalteren kan bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd for.*

Tilskuddet utmåles per dekar.

### **§ 36 Nedfelling eller nedlegging av husdyrgjødsel**

Det kan gis tilskudd for spredning av husdyrgjødsel og biorest ved nedfelling eller nedlegging. Det skal minimum spres 5 kg total-Nitrogen i husdyrgjødsel per dekar. *[Dersom statsforvalteren fastsetter frist: Siste frist for spredning er dato].* Arealet skal høstes ved slått eller beiting etter siste spredning i søknadsåret. Husdyrgjødsel og biorest som er spredd ved nedlegging i åpen åker må molde ned.

Nedfelling/nedlegging skal benyttes ved alle spredningene på det omsøkte arealet. Tilskudd kan bare gis dersom all husdyrgjødsel som foretaket disponerer spres om våren eller i vekstsesongen.

Foretaket skal ha skiftenoteringer som viser sprededato og gjødselmengde spredd per dekar.

*Statsforvalteren kan bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd for.*

*Tiltaksklasser: nedmolding innen 2 timer i åpen åker, ingen nedmoldingsfrist i åpen åker, nedlegging/nedfelling i voksende kultur*

Tilskuddet utmåles per dekar.

### **§ 37 Bredspredning av husdyrgjødsel med rask nedmolding**

Det kan gis tilskudd for nedmolding av husdyrgjødsel og biorest ved harving eller pløying innen to timer etter overflatespredning. Det skal minimum spres 5 kg total-Nitrogen i husdyrgjødsel per dekar. *[Dersom statsforvalteren fastsetter frist: Siste frist for spredning er dato].* Arealet skal høstes eller beites etter siste spredning i søknadsåret. Tilskudd kan bare gis dersom all husdyrgjødsel som foretaket disponerer spres om våren eller i vekstsesongen.

Foretaket skal ha skiftenoteringer som viser sprededato, tidspunkt for nedmolding og gjødselmengde spredd per dekar.

*Statsforvalteren kan bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd for.*

Tilskuddet utmåles per dekar.

**§ 38 Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange**

Det kan gis tilskudd for spredning av husdyrgjødsel og biorest med tilførselsslange, som et tillegg til tilskudd etter [§§ bredspredning vår/vekstsesong, nedfelling eller nedlegging, bredspredning med rask nedmolding]. Tilførselsslange skal benyttes ved alle spredningene på det omsøkte arealet.

Foretaket må kunne dokumentere bruk av tilførselsslange.

*Statsforvalteren skal bestemme hvilken kombinasjon av [§§ spredning vår/vekstsesong, nedfelling eller nedlegging, rask nedmolding] tilskudd for spredning av tilførselsslange kan gjelde for. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd for.*

Tilskuddet utmåles per dekar.

## Kapittel 8 Plantevern

### **§ 39 Ugrasharving i korn og frøvekster**

Det kan gis tilskudd for ugrasharving i korn og annet frø til modning. Det gis ikke tilskudd dersom det benyttes plantevernmidler mot ugras før høsting, unntatt mot floghavre, hønsehirse, eller ved nedsviing av oljevekster og åkerbønne.

Arealer som Debio har klassifisert som karensareal eller økologisk drevet areal er ikke tilskudsberettiget.

*Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd for.*

Tilskuddet utmåles per dekar.

### **§ 40 Mekanisk ugrasbekjempelse i radkulturer**

Det kan gis tilskudd for mekanisk ugrasbekjempelse eller flemming i radkulturer. Det gis ikke tilskudd dersom det benyttes plantevernmidler mot ugras før høsting, unntatt ved nedsviing av potetris.

Arealer som Debio har klassifisert som karensareal eller økologisk drevet areal er ikke tilskudsberettiget.

*Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd for.*

*Tiltaksklasse: Flemming, mekanisk ugrasbekjempelse.*

Tilskuddet utmåles per dekar

## Kapittel 10 Jord og jordhelse

### § 41 Fangvekst som underkultur

Det kan gis tilskudd for fangvekster sådd i voksende kulturer av korn, oljevekster, belgvekster, radkulturer og mais. Fangveksten skal være godt etablert om høsten, og skal ikke være hovedvekst året etter at den er sådd. Arealet skal ikke sprøytes med plantevernmidler eller gjødsles om høsten. Arealet skal ikke jordarbeides før 1. mars året etter søknadsåret.

*Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd for.*

Tilskuddet utmåles per dekar.

### § 42 Fangvekster sådd etter høsting

Det kan gis tilskudd for fangvekster sådd etter høsting av korn, oljevekster, belgvekster eller poteter. Fangveksten skal være godt etablert om høsten, og skal ikke være hovedvekst året etter at den er sådd. Arealet skal ikke sprøytes med plantevernmidler og ikke gjødsles etter høsting av hovedveksten. Arealet skal ikke jordarbeides før 1. mars året etter søknadsåret.

*Tiltaksklasser: Hovedvekst sådd med liten radavstand, radkulturer som hovedvekst*

*Statsforvalteren kan tillate grunn harving eller utjevning av såbed etter høsting av rotgrønnsaker, for å sikre god etablering av fangveksten.*

*Ved dyrking av tidligvekster påfølgende år, kan statsforvalteren fastsette en annen frist for jordarbeiding, etter 20. oktober.*

*Statsforvalteren skal bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd for.*

Tilskuddet utmåles per dekar.

### § 43 Fangvekster med høy diversitet

Det kan gis tilskudd til bruk av fangvekst som sås med frøblandinger som gir høy diversitet, minimum tre plantefamilier. Tilskuddet gis som et tillegg til arealer som oppfyller [§ fangvekster sådd som underkultur eller § fangvekst sådd etter høsting].

*Statsforvalteren kan sette en nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd for.*

Tilskuddet utmåles per dekar.

### § 44 Bruk av kompost

Det kan gis tilskudd til spredning av kompost som er egenprodusert eller produsert i samarbeid med andre landbruksforetak. Mengden kompost skal ikke overskride plantenes gjødslebehov. Det skal spres 1–2 tonn per dekar. Frist for spredning er 1. september i søknadsåret.

Beskrivelse av komposteringsmetoden som er brukt skal kunne legges frem ved kontroll. Komposten skal ha temperaturlogg som viser at temperaturen har vært over 55°C i mer enn tre dager. Opphavsmaterialet skal dokumenteres.

Foretaket skal ha skiftenoteringer som viser sprededato, tidspunkt for nedmolding og gjødselmengde spredd per dekar.

*Statsforvalteren kan bestemme hvilke områder tilskuddet gjelder for. Statsforvalteren kan bestemme sette en nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd for.*

Tilskuddet utmåles per dekar.

#### **§ 45 Spredning av biokull**

Det kan gis tilskudd til spredning av biokull på åpen åker. Biokullet skal være godkjent til spredning på jordbruksjord. Biokullet skal nedmoldes etter spredning, også ved innblanding i husdyrgjødsel.

*Statsforvalteren skal bestemme hvilken jordtype eller hvilke områder tilskuddet gjelder for. Statsforvalteren kan sette nedre eller øvre grense for antall dekar det kan gis tilskudd til.*

*Tiltaksklasser: mer enn 100 kg biokull/daa, mindre enn 100 kg biokull/daa*

Tilskuddet utmåles i dekar.

## Kapittel 9 Miljøavtale og klimarådgiving

### § 46 Miljøavtale

Det kan gis tilskudd for foretak som gjennomfører en kombinasjon av tiltak for styrket miljøinnsats.

*Statsforvalteren skal bestemme hvilke områder tilskuddet gis for, samt hvilke tiltak fra denne instruksen som inngår i miljøavtalen. Statsforvalteren kan også sette ytterligere miljøkrav knyttet til tilskuddet, for å oppnå en ønsket miljøeffekt.*

*Tiltaksklasser: Trinn 1 og trinn 2.*

Tilskuddet utmåles per dekar.

### § 47 Klimarådgiving

Det kan gis tilskudd for klimarådgiving som er gjennomført i en søknadsperiode, fra 15. oktober forrige år til 15. oktober i søknadsåret. Tiltaksplanen skal være datert og underskrevet av bonde og rådgiver og vedlegges søknaden.

Med klimarådgiving menes rådgiving som tar for seg en helhetlig gjennomgang av utslipp og opptak av klimagasser på gården, med sikte på å gjennomføre klimatiltak. Behov for klimatilpasning skal også inngå i rådgivningen. Tilbydere av klimarådgiving skal være godkjent av Landbruksdirektoratet.

Dersom det søkes om tilskudd for gjennomført klimarådgiving i gjentatte søknadsperioder, er det et vilkår for å få tilskudd at tiltaksplanen oppdateres vesentlig for hver søknad.

*Tiltaksklasser: En-til-en rådgiving – høy sats, en-til-en rådgiving – lav sats, grupperådgiving.*

*Det er mulig å differensiere tilskuddssatsen for en-til-en rådgiving. Hhv. tiltaksklassene; en-til-en rådgiving – høy sats, der vurderingsmomentene er om det er en kompleks vurdering eller lang reisevei, en-til-en rådgiving – lav sats, der vurderingsmomentene er om det er en enkel vurdering eller kort reisevei. Statsforvalteren skal bestemme om det skal differensieres på bakgrunn av kompleksiteten av vurderingen av driften eller på bakgrunn av reisevei.*

Tilskuddet kan kun utmåles for én gjennomført rådgiving per søknadsomgang. Tilskuddet utmåles per stykk.

## Kapittel 10 Generelle bestemmelser

### **§ 48 Utmåling og utbetaling av tilskudd**

Tilskuddet utmåles etter satser fastsatt årlig av statsforvalteren i regionalt miljøprogram. Tilskuddet skal kun gis det året som tiltaket blir gjennomført. Det kan gis tilskudd til tiltaket klimarådgiving som er gjennomført siden forrige søknadsfrist.

*Statsforvalteren kan sette et maksbeløp for tilskudd et foretak kan innvilges per tiltak eller grupper av tiltak innenfor temaene kulturlandskap, biologisk mangfold, kulturminner- og miljøer, jord og jordhelse, friluftsliv, avrenning til vann, utslipp til luft eller plantevern. Avgrensingen skal fastsettes i regionalt miljøprogram.*

### **§ 49 Søknad**

Foretak som søker tilskudd skal benytte søknadsskjema fastsatt av Landbruksdirektoratet. Søknadsfristen er 15. oktober. For beitelag som søker tilskudd etter [*§ Drift av beitelag*] er fristen 15. november.

Dersom søknad leveres etter fristene i første ledd, reduseres tilskuddet med 1 000 kroner per dag inntil 14 dager etter fristens utløp. Tilskuddet kan ikke overdras til eie eller pant.

### **§ 50 Administrasjon, dispensasjon og klage**

Statsforvalteren administrerer tilskuddene etter denne forskriften.

Vedtak om tilskudd fattes av kommunen. Statsforvalteren kan i særlige tilfeller dispensere fra bestemmelsene om tilskudd fastsatt i denne forskriften.

Vedtak fattet av kommunen kan påklages til statsforvalteren. Vedtak fattet av statsforvalteren i første instans kan påklages til Landbruksdirektoratet.

### **§ 51 Opplysningsplikt og kontroll**

Søker av tilskudd plikter å gi alle opplysninger som kommunen, statsforvalteren og Landbruksdirektoratet finner nødvendig for å kunne forvalte ordningen.

Kommunen, statsforvalteren og Landbruksdirektoratet kontrollerer at utbetaling av tilskudd er riktige. Søker plikter å utlevere all bokføring, korrespondanse og opptegnelser som vedkommer tilskuddet. Opplysninger gitt i forbindelse med søknad om tilskudd kan også kontrolleres ved telling og måling på de eiendommer som foretaket benytter i driften.

### **§ 52 Avkorting av tilskudd ved regelverksbrudd mv.**

Hele eller deler av det samlede tilskuddet kan avkortes dersom foretaket

- a. uaktsomt eller forsettlig har drevet eller driver sin virksomhet i strid med annet regelverk for jordbruksvirksomhet.
- b. har brutt bestemmelser i forskrift 1. juli 1999 nr. 791 om gjødslingsplanlegging, eller ikke har ført journal over plantevernmidler som foretaket har benyttet på arealene det søkes tilskudd for. Journalen skal inneholde opplysninger om navn på plantevernmiddelet som brukes, tidspunkt for behandling og dosen som er brukt, samt området og veksten som plantevernmiddelet ble brukt på. Tilskuddet kan også avkortes dersom foretaket ikke kan fremlegge slike journaler for de siste tre årene.
- c. i tilknytning til jordbruksarealet det disponerer ikke har vegetasjonssone på minst to meter mot vassdrag med årssikker vannføring, målt horisontalt fra vassdragets normalvannstand. Vegetasjonssonen kan ikke jordarbeides.
- d. på eller i tilknytning til arealet foretaket disponerer, foretar inngrep som forringer kulturlandskapet. Det kan likevel bare avkortes for inngrep på eiendom som foretaket helt eller delvis disponerer. Dersom annet regelverk ikke er til hinder for det, kan kommunen likevel forhåndsgodkjenne inngrepet dersom det avhjelper betydelige driftsmessige ulemper.



**§ 53 Avkorting av tilskudd ved feilopplysninger og fristoversittelse**

Dersom foretaket uaktsomt eller forsettlig har gitt feil opplysninger i søknaden som har eller ville dannet grunnlag for en urettmessig utbetaling av tilskuddet for seg selv eller andre, kan hele eller deler av det samlede tilskuddet som tilfaller foretaket avkortes.

Dersom foretaket har oversittet de frister som kommunen, statsforvalteren eller Landbruksdirektoratet har satt for å kunne utføre sine kontrolloppgaver i medhold av [*§ 51 opplysningsplikt og kontroll*], kan tilskuddet avkortes.

**§ 54 Tilbakebetaling og renter mv.**

Dersom foretaket som følge av manglende oppfyllelse av vilkår i denne forskriften eller av andre grunner har mottatt en utbetaling som ikke er berettiget, kan det feilutbetalte beløpet kreves tilbakebetalt fra mottakeren eller motregnes i senere utbetaling av tilskudd. Tilsvarende gjelder differansen mellom utbetalt beløp og redusert tilskudd som følge av vedtak om avkorting etter [*§ 51 Avkorting av tilskudd ved regelverksbrudd mv. eller § 52 Avkorting av tilskudd ved feilopplysninger og fristoversittelse*].

For tilbakebetalingskrav kan det kreves renter når kravet ikke innfris ved forfall. Ved grov uaktsomhet eller forsett kan renter kreves fra tidspunktet for utbetalingen av det urettmessige tilskuddet. Størrelsen på renten følger rentesatsen fastsatt med hjemmel i lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m.

Krav fra offentlig myndighet som utspringer av foretakets jordbruksvirksomhet kan motregnes i senere utbetalinger av tilskudd til foretaket.

**§ 55 Ikrafttredelse**

Forskriften trer i kraft [*dato fastsatt av Statsforvalteren*]. Samtidig oppheves [*tidligere regional forskrift*].